

Geniet van onze natuur!

**33
natuurgebieden**
in het Brugse
Ommeland &
Middenkust

www.natuurpunt.be/wordlid

Ontdek onze natuur!

Voorwoord Jurgen Vanlerberghe	3
Over Natuurpunt, door Rudi Vantorre	4
Word lid van Natuurpunt	5
Waarom natuur belangrijk is voor onze gezondheid	6
Doe een gift	8
Openstelling van gebieden	9
Vrijwilliger bij Natuurpunt worden?	10
Wandelen tussen grote grazers	11
Snuit!	12
Waarom moet mijn hond aan de leiband	13

Wandelgids	14-81
Overzichtskaart	14-15
NP Beernem	- Heideveld-Bornebeek 16-17 - Koningsbos 18-19 - Miseriebocht 20-21 - Vaanders 22-23

NP Blankenberge	- Fonteintjes 24-25 - Uitkerkse Polder 26-27
-----------------	---

NP Brugge	- Polders Dudzele-Koolkerke 28-29 - Rode Dopheidereservaat 30-31 - Schobbejakshoogte 32-33 - Ter Doest 34-35 - Wulgebroeken 36-37 - Zevenkerken 38-39
-----------	--

NP Damme	Stadswallen van Damme 40-41
----------	---

NP De Haan	- Kijkuit 42-43 - Zandpanne 44-45
------------	--

NP Gulke Putten	Gulke Putten 46-47
-----------------	--

NP Jabbeke	Maskobos 48-49
------------	--

NP Knokke-Heist	- Park 58 50-51 - Sint-Donaaspolder 52-53
-----------------	--

NP Middenkust	- Keignaert 54-55 - Oosteroever 56-57 - Paelsteenpanne 58-59 - Puidebroeken 60-61 - Schuddebeurze 62-63 - Warande- en Sluysputduinen 64-65 - Zwaanhoek 66-67
---------------	--

NP Oostkamp	- Vallei van de Zuidleie: De Leiemeersen 68-69 - Vallei van de Zuidleie: Gevaerts-Noord 70-71 - Vallei van de Zuidleie: Warandeputten 72-73
-------------	---

NP Zedelgem	- De Pilse 74-75 - Doeveren 76-77 - Hoogveld 78-79 - Plaisiersbos 80-81
-------------	--

Jouw legaat voor de natuur	82
Colofon en dankwoord	83
Word lid van Natuurpunt	83

Voorwoord van député Vanlerberghe

Het Brugse Ommeland en de Middenkust omvatten enkele van de meest waardevolle en gevarieerde landschappen van onze provincie. In het zuidelijk deel vinden we de meest bosrijke gebieden van West-Vlaanderen terug. Het noorden wordt gekenmerkt door typische kustnatuur met haar duinlandschap, slikken en schorren. Tussenin treffen we de uitgestrekte polderlandschappen met kreken en geulen aan. Deze rijke variatie aan landschappen verdient natuurlijk extra aandacht en de nodige zorg. Zorg voor natuur is dan ook iets dat zowel Natuurpunt Brugs Ommeland & Middenkust als de Provincie West-Vlaanderen hoog in het vaandel dragen. Het is geweldig om hier samen werk van te kunnen maken.

De provinciale boots on the ground, het Regionaal Landschap Houtland & Polders, werkt al sinds 2002 aan het landschap via allerlei groen- en landschapsprojecten in de 15 gemeenten van het Brugse Ommeland en de Middenkust. De samenwerking met Natuurpunt Brugs Ommeland & Middenkust verloopt vlot en is van onschatbare waarde. Natuurpunt-vrijwilligers zetelen onder andere mee in het bestuur en tal van acties worden er samen uitgewerkt. De recent opgerichte Waterlandschappen zijn daar een mooi voorbeeld van. Via deze gebiedsgerichte werking wordt er ingezet op het herstel van klimaatrobuuste sponslandschappen in o.a. de Romboutswerpolder. Natuurpunt stelt er hun gebieden ter beschikking, waardoor er kan gewerkt worden aan landschapsherstel en essentieel wetenschappelijk onderzoek naar grondwaterstromingen.

Met ongeveer 33 natuurgebieden en een totale oppervlakte van meer dan 1.600 hectare draagt Natuurpunt Brugs Ommeland & Middenkust substantieel bij aan het voorzien van toegankelijke natuur. Vaak sluiten deze natuurgebieden dan ook naadloos aan op de provinciedomeinen, zoals het Zwin Natuurpark en Bulskampveld. Hierdoor kunnen zowel bezoekers als de flora en fauna genieten van een robuust natuurnetwerk.

De recente goedkeuring van het Landschapspark Zwinstreek zal bijkomende mogelijkheden bieden als het gaat over het openstellen en het behoud van dit erg dynamisch en gevarieerd landschap. Via

de erkenning vanuit de Vlaamse overheid zal het gebied nog aantrekkelijker worden voor haar eigen inwoners en de vele bezoekers uit binnen- en buitenland. De financiële steun biedt mogelijkheden voor het versterken van natuur, de bevordering van de zoetwaterbevoorrading, het zichtbaar maken van erfgoedsites en de ondersteuning van innovatieve en streek-eigen landbouw. Hetzelfde geldt voor het Landschapspark Bulskampveld dat op provinciaal niveau erkend werd.

Ook hier worden landschapsversterkende acties opgesteld in samenspraak met Natuurpuntafdelingen, lokale besturen, landbouwers en inwoners. Dit bosrijke gebied, dat overloopt tot in Oost-Vlaanderen, leent zich perfect tot een dagje wandelen of fietsen door rechte dreven, langs bloemrijke graslanden en open plekken met heide en verrassend erfgoed.

Samen werken aan natuur, het loont! Indien je daar nog niet van overtuigd was, dan ben je dat vast wel na het doorbladeren van deze wandelbrochure.

Veel wandelplezier!
Jurgens Vanlerberghe,
gedeputeerde voor milieu,
natuur en landschap

Over Natuurpunt

Dank aan de conservators
en andere vrijwilligers van
Natuurpunt Brugs Ommeland &
Middenkust voor hun enorme inzet
voor onze natuur. Geen enkele van
de gebieden die we in deze wandelgids
voorstellen, zou zijn wat het is
zonder de gigantische inzet
van elk van hen.
DANK JE WEL!

Natuurpunt is een onafhankelijke vrijwilligersvereniging die zorgt voor de bescherming van kwetsbare en bedreigde natuur in Vlaanderen. De vrijwilligers zijn het kloppende hart van onze organisatie. Natuurpunt beheert meer dan 28.000 hectare Vlaamse natuur in meer dan 500 verschillende natuurgebieden. In deze wandelgids bieden we je een overzicht van de natuurgebieden in de regio Brugs Ommeland & Middenkust. De prachtige foto's die dit nummer begeleiden, zijn een voor een van de hand van een van onze geweldige fotografen uit onze regio. Geniet van dit nummer én van onze gebieden.

Hoe kwam dit alles tot stand? Al in 1951 richtten ornithologen de vereniging *Belgische Vogelreservaten* op, dat kort daarna omgedoopt werd tot *Belgische Natuur- en Vogelreservaten* (BNVR). De BNVR wilde onze flora en fauna beschermen door hun leefgebieden aan te kopen. Deze vorm van natuurbehoud was voor die tijd revolutionair en groeide voort uit het falend natuurbeleid en de desinteresse van de toenmalige overheden. Zo werd de grote aankoop van de Blankaart in 1978 gerealiseerd met eigen middelen.

Het was echter wachten tot de jaren 1980 vooraleer de erkenning en subsidiëring van natuurgebieden een juridisch kader kreeg. In 1980 werd ook BNVR geregionaliseerd, met Natuur-.reservaten vzw als Vlaamse vleugel. Pas in 1984 konden de eerste percelen natuur aangekocht worden met overheidssubsidies. Met overheidssubsidie, hoor ik al vragen? Ja, inderdaad. Omdat de vereniging eigenlijk een taak van de overheid op zich nam, compenseerde de overheid dit door ondersteunende erkenningstoelagen en werkingskosten toe te kennen. Later kwam daar Europees geld bij via het LIFE-fonds. Samen met de eigen middelen van de vereniging

zorgden die voor een explosieve groei van de terreinaankopen. In 2001 fusioneerde Natuurreservaten vzw met de toenmalige ornithologische vereniging *De Wielewaal* en ontstond *Natuurpunt* vzw. De nieuwe vereniging richtte overal in Vlaanderen afdelingen op met als voornaamste missie het aankopen en onderhouden van natuurgebieden. Er werden waardevolle terreinen verworven, eerst verspreid, maar gaandeweg groeiden deze gebieden als puzzelstukjes naar elkaar toe tot grotere eenheden natuur.

Om de werking van de verschillende afdelingen regionaal te ondersteunen, werden regionale koepels opgericht. Hieruit ontstond dan ook onze koepel Natuurpunt Brugs Ommeland, later uitgebreid tot Brugs Ommeland & Middenkust. Niet alleen in en rond onze polderreservaten, maar ook in ons bosrijk zandig Vlaanderen werden mooie aankopen verricht. Wij zijn terecht fier op deze resultaten, die we niet zouden kunnen voorleggen zonder de bezieling van de vele vrijwilligers en conservators die hier een deel van hun leven en ziel aan gewijd hebben, met ondersteuning van onze nationale en regionale werking. Wat Natuurpunt als grote middenveldorganisatie verwezenlijkt heeft,

is niet niets. We hopen dat jullie hier, als bezoeker en wandelaar, ook even bij stil kunnen staan, ter plaatse. In dit nummer nemen wij je dan ook heel graag mee op stap door al deze gebieden. Geniet ervan, ontspan en rust uit. Denk eens aan de vrijwilligers, dankzij wie die gebieden er zijn. Een geleide wandeling reserveren kan via de contactgegevens op de website of ans.dewolf@natuurpunt.be.

Wil je zelf ook meewerken aan de verdere uitbouw en het beheer van deze gebieden? Laat niet na om ons te contacteren via ans.dewolf@natuurpunt.be. Je kunt ons ook financieel steunen. Op pg. 8 vind je de projectcode per gebied. Vermeld deze van jouw favoriete gebied bij je gift op IBAN BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt (BIC=GEBABEBB). Voor giften vanaf 40 euro wordt een fiscaal attest afgeleverd. De natuur dankt je!

Rudi Vantorre
Trotse voorzitter
Natuurpunt Brugs Ommeland
& Middenkust

Bescherm en beleef de natuur

Word lid van Natuurpunt

We hopen dat je geniet van onze wandelgids en wandelingen.
Klaar om mooie natuur te ontdekken?

Dankzij onze leden en vrijwilligers geeft Natuurpunt dieren en planten een thuis in meer dan 500 natuurgebieden in Vlaanderen. Help ons om nog meer wilde natuur te beschermen. Samen kunnen we de natuur er bovenop helpen.

Gratis!
Jouw geschenk
als nieuw lid.

Als nieuw lid ontvang je:

- een **Fiets- en Wandelgids** met de mooiste natuurgebieden in Vlaanderen,
- Vier keer per jaar het tijdschrift **Natuur**, boordevol informatie over de natuur,
- Informatie van je lokale afdeling en regionale over **de natuur in je buurt** via het regionale tijdschrift,
- mooie **korting** in de Natuurpunt Winkel en bij onze partners (Schoenen Torfs, A.S. Adventure, Dille & Kamille ...). Geldig voor het hele gezin.

www.natuurpunt.be/wordlid

Vragen? 015-29 72 50

Schrijf je lidgeld (€ 38 per jaar voor het hele gezin) over op BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt met vermelding "Nieuw lid - wandelgids NP BOM".

Waarom natuur belangrijk is voor onze gezondheid

Je kan er niet langer omheen kijken. Steeds meer wordt een link gelegd tussen natuur en gezondheid. Niet alleen in het middenveld, maar ook bij diverse overheden (Netwerk natuur en gezondheid) en in wetenschappelijke kringen neemt het geloof in de helende kracht van de natuur toe. Zo zet bijvoorbeeld de Universiteit Antwerpen sinds 2019 in op een leerstoel Zorg en Natuurlijke leefomgeving. De bedoeling is onderzoek, onderwijs en dienstverlening rond een betere afstemming van de eerstelijnsgezondheidszorg en een natuurlijke leefomgeving te promoten. Er wordt verder gewerkt aan het project 'Licht op Groen' dat een brug bouwt tussen kennis over natuur en gezondheid en de gezondheidspraktijk.

Het is heel vanzelfsprekend dat wij ons als mens verbonden voelen met de natuur. Dit is al eeuwen zo. De laatste decennia zijn we dit gevoel echter meer en meer gaan verliezen. Wereldwijd verdwijnt er natuur. Zo verdwijnen er ook in Vlaanderen bijvoorbeeld elke dag 6 voetbalvelden aan openbare ruimte. Daardoor wonen steeds meer mensen in een verstedelijkt gebied, ver weg van een stukje natuur in hun omgeving. Jammer genoeg moeten we vaak eerst iets verliezen voor we het belang ervan inzien en zo is dat ook als het over die verbondenheid gaat.

Natuurherstel is een proces dat jaren in beslag zal nemen, maar dat wezenlijk is voor een gezondere levenswijze in de toekomst. Ook herstel bij psychische

kwetsbaarheid en fysieke problemen bij de mens heeft vaak veel tijd nodig. En laat natuur nu net hierbij een belangrijke herstellende rol spelen! Recentelijk wordt in een indrukwekkend aantal wetenschappelijke studies bevestigd dat groen goed is voor de mens.

- Bewegen in de natuur vermindert stress, natuur brengt rust en ontspant.
- Bewegen in de natuur is goed voor de fysieke gezondheid: de bloedsuikerspiegel van diabetespatiënten daalt, het heeft een verlagend effect op de bloeddruk en ook het stresshormoon daalt wanneer mensen in contact komen met de natuur. Groen vermindert pijn en zorgt voor een daling van het medicijngebruik en een vlotter

herstel. Groen verbetert onze immuniteit.

- Meerdere onderzoeken tonen aan dat wandelen in de natuur de stemming van de mensen doet verbeteren, gevoelens van angst en kwaadheid doet verminderen en positieve gevoelens laat toenemen. Onderzoek toont aan dat minstens een half uur bewegen in een groene omgeving piekergedrag doet verminderen.
- Buiten bezig zijn in het groen creëert verbinding tussen mensen. Zo brengen volkstuintjes in de stad bijvoorbeeld mensen weer in contact met elkaar en verstevigen ze het sociale netwerk.

En toch is de idee dat natuur een belangrijke rol speelt voor onze gezondheid allesbehalve nieuw. De natuur als hulpmiddel bij gezondheidsproblemen kent een lange traditie. In de 18de en 19de eeuw bijvoorbeeld waren de bergen, de zee, tuinen en parken het groene décor voor ziekenhuizen, psychiatrische instellingen en sanatoria.

In de 20ste eeuw raakte natuur als therapeutisch middel op de achtergrond onder de opkomst van de technologie en medicalisering van zorginstellingen. Gelukkig groeit vandaag terug de aandacht voor natuur en therapie. De gedachte dat groen het algemeen welzijn van mensen verhoogt, is actueel en wordt maatschappelijk breed gedragen. Het gaat hier dus niet om een hype of een niche. Meer bewegen in meer groen lijkt ons een mooie uitdaging. Wordt het niet hoog tijd dat de natuursector en de gezondheidssector de krachten bundelen?

De natuur moeten we niet altijd ver zoeken, ze ligt soms voor het grijpen. Dankzij deze wandelgids kun je op zoek naar natuur al dan niet dicht bij huis en het unieke van het Brugse Ommeland en de mooie Middenkust ontdekken.

Claire Meire

Doe een gift

Met jouw gift kan Natuurpunt kwetsbare natuur aankopen.
De natuur heeft jouw steun hard nodig!

BE56 2930 2120 7588

HOE?

- 1: rekeningnummer
- 2: bedrag naar keuze
- 3: projectnummer
- 4: bevestiging
- 5: fiscaal attest vanaf 40 euro
- 6: de natuur dankt je!

REKENINGNUMMER VAN NATUURPUNT

PROJECTNUMMER

Beernem:

5559
5581
5508
5579

Heideveld-Bornebeek
Koningsbos
Miseriebocht
Vaanders

Blankenberge:

5502
5519

Fonteintjes
Uitkerkse Polder

NATUURGEBIEDEN

Brugge:

5589
5513
5528
5533
5574
5542

Polders van Koolkerke-Dudzele
Rode Dopheidereservaat
Schobbejakshoogte
Ter Doest
Wulgenbroeken
Zevenkerken

Damme:

5510

Stadswallen van Damme

De Haan:

5505
5516

Kijkuit
Zandpanne

Gulke Putten:

5540

Gulke Putten

Jabbeke:

5550

Maskobos

Knokke-Heist:

5549
5538

Park 58
Sint-Donaaspolder

Middenkust

3535
5573
5525
5541
5532
5515

3593
Oostendse krekens (Keignaert-Zwaanhoek)
Oosteroever
Paelsteenpanne
Puidebroeken
Schuddebeurze
Warande - en Sluysputduinen

Oostkamp:

5506

Vallei van de Zuidleie: De Leiemeersen
Gevaerts-Noord
Warandeputten

Zedelgem:

5530
5553
5534
5552

De Pilse
Doeveren
Hoogveld
Plaisiersbos

AFDELING

Openstelling van gebieden

De openstelling van onze gebieden is niet altijd simpel. Elk gebied is anders. Sommige van onze natuurgebieden zijn niet of beperkt toegankelijk, omdat ze zeer kwetsbaar zijn of erg verstoringsgevoelig (bv. hotspots voor vogels of zeldzame broedvogels). Op nog andere plaatsen vind je speelnatuur voor kinderen of leggen we vlonderpaden aan om de toegankelijkheid te verhogen. Alles met een reden.

Speelnatuur

Ook aan de kinderen wordt gedacht. In Plaisiersbos, het Maskobos en de Uitkerkse Polder vind je stukken natuur die specifiek ingericht zijn als speeldomein voor de kinderen. Veel plezier!

Vlonderpaden

In sommige gebieden tref je vlonderpaden aan die je door de minder toegankelijke delen loodsen en ook de bodem en begroeiing beschermen. Geniet van deze ervaring!

Kijkhutten

In de vogelkijkhutten vind je extra informatie over soorten en waarnemingen. Kom en breng je verrekijker mee! In de Warandeputten kan je vanuit twee kijkhutten de pleisterende water- en waadvogels bespieden. Spits in de kijkhutten de oren voor een schel 'tsie-tsie' geluid van de ijsvogel en je geduld wordt beloond. De Uitkerkse Polder is dan weer het belangrijkste weidevogelgebied van Vlaanderen, waar je zowel in de zomer als in de winter kunt genieten van deze trekpleister voor vele zeldzame vogels! Bekijk ze vanuit de vogelkijkhut.

Laat je vuil niet zwerven

De natuur blijft mooi als we er allemaal samen zorg voor dragen. Daarom vragen we je om je afval weer mee te nemen of in de vuilnisbak te gooien. Dank je!

Wandelaar, fietser, ruiter ... ?

In elk gebied gelden regels. Tenzij anders aangeduid, zijn er geen fietsers, brommers ... toegelaten op het wandelpad. Respecteer altijd de toegankelijkheidsregels.

Geleide wandeling?

Wil je graag meer weten over een gebied of met vrienden, familie ... een wandeling maken onder begeleiding van een natuurgids? Bekijk zeker onze driemaandelijks kalender in het regionaal tijdschrift De Spille en op onze website of neem contact op met onze koepelvereniging op ans.dewolf@natuurpunt.be of de conservator van het gebied. De gegevens vind je in deze wandelbrochure of op de vermelde websites.

Word vrijwilliger bij Natuurpunt!

Natuurpunt is een onafhankelijke vrijwilligersvereniging die zorgt voor de bescherming van kwetsbare en bedreigde natuur in Vlaanderen. De vrijwilligers zijn het kloppende hart van onze organisatie. Hun passie en inzet kun je in elk van onze gebieden voelen. Geïnspireerd? Wil je iets betekenen voor de natuur in jouw buurt?

Word dan vrijwilliger bij Natuurpunt. Er is voor elk wat wils! Van noeste arbeid natuur tot warme soep maken voor die natuurwerkers, diersoorten inventariseren, pinten tappen tijdens het ledenfeest, nieuwe leden werven ... Of je nu vaak in het getouw wil zijn of één keer een halve dag per jaar, je bent van harte welkom!

Meer info? ans.dewolf@natuurpunt.be

Wandelen tussen grote grazers

In onze Vlaamse natuurgebieden helpen zo'n 1800 grote grazers mee met het beheer. Op je wandeling kan je een bonte verzameling tegenkomen van schapen, koeien, paarden en pony's. Ook in de winter. Want de oerrassen uit onze gebieden zijn echte buitenbeesten.

Deze manier van natuurbeheer werkt alleen als we deze dieren gewoon hun gang laten gaan. Dat wil zeggen dat de dieren eigenlijk hun plan moeten trekken én dat ze mensenvreemd zijn, mensenvreemd moeten zijn zelfs! Indien we de dieren als bezoeker zelf gaan aaien en voederen, leren ze op een andere manier aan voedsel te geraken. De dieren zullen dan bijvoorbeeld zelf op een brute manier in de tassen van mensen gaan neuzen. Dat wil je niet meemaken. Hierdoor verliezen de grote grazers ook hun kracht en werking in dit gebied en moeten zij verdwijnen.

Daarom enkele belangrijke stelregels bij het betreden van natuurgebieden met grote grazers:

- Aai de grazers niet.
- Voeder de grazers niet.
- Hou altijd afstand en geef uitwijkruimte als er zich grazers op jouw pad bevinden.
- Doorkruis nooit een kudde.
- Hou je hond aan de leiband (altijd in een natuurgebied) en hou afstand.
- In sommige begrazingsblokken mogen honden aangelijnd binnen, in andere totaal niet. Bekijk dus per gebied wat de toegangsregels zijn.
- Blijf uit de buurt van pasgeboren of jonge dieren. De ouders zullen het jonge dier in bescherming nemen en kunnen agressief gedrag vertonen, zeker ook naar honden toe. Let op!

HEY

**Ben jij een bossensluiper, modderkruiper of bloemenruiker?
Hou je van spelen, rollen, vallen en lekker liggen in het gras?**

Dan is Snuit er voor jou.

Snuit gooit kinderen en hun grote mensen de deur uit. Naar buiten, om natuur te beleven. Snuit wijst de weg naar meer dan 100 hectare speelnatuur, een kalender vol topactiviteiten en tientallen doe- en speeltips voor thuis. Want natuurbeleving is een grondrecht. Daar groeien kinderen van!

Snuit is het buitenpretloket van Natuurpunt.

www.snuit.be

**Zorg voor meer
(speel)natuur
Word lid van
NATUURPUNT**

Natuurpunt maakt van elke Snuiters een natuurbeschermer. Word lid en werk mee aan meer natuur én natuurbeleving voor jong en oud. Als nieuw lid ontvang je een welkomstpakket met een exclusieve Fiets- & Wandelgids, elk seizoen het ledentijdschrift *Natuur*. en tal van kortingen bij onze partners. Help je mee?

www.natuurpunt.be/wordlid

SNUIT

Waarom moet mijn hond aan de leiband?

In de meeste natuurgebieden van Natuurpunt is je hond welkom, op voorwaarde dat hij aan de leiband loopt. Daar zijn een paar goede redenen voor, zelfs al is je hond goed getraind en doet hij geen vlieg kwaad. De natuur is kwetsbaar. Er groeien zeldzame planten, weidevogels broeden op de grond. Jonge reekalfjes liggen beschut in het gras en verschillende dieren zijn op zoek naar voedsel. Je hond verstoort hen, dikwijls zonder het zelf te weten, maar soms met dramatische gevolgen...

Voor andere bezoekers

Honden kunnen, hoe klein ook en zeker als ze loslopen, hinderlijk zijn voor andere bezoekers. Sommige mensen zijn bang voor honden, en ook voor kinderen kan een plotse ontmoeting met een loslopende hond een schokkende ervaring zijn.

Bescherm wilde dieren

Voor veel in het wild levende dieren is de hond een roofdier, net als de wolf of de vos. Heel wat dieren, vooral in open landschappen, leven op de grond. Die dieren moeten permanent op hun hoede zijn voor aanvallers en ze kunnen bij loslopende honden niet voorspellen of ze een risico lopen. Alle honden hebben een jachtinstant en de meeste gaan vluchten de dieren achterna. Dieren die regelmatig worden verstoord, zullen uiteindelijk vertrekken of verliezen kostbare energie die ze in de winter tekort komen.

In een meer gesloten landschap, zoals bossen, is de verstoring minder ingrijpend. De meeste dieren leven er hoger in de bomen, vaak in holten. Vooral grotere zoogdieren zullen gealarmeerd zijn door de aanwezigheid van een hond. Blijft de hond aangeliind, dan valt de verstoring mee. Een loslopende hond zal echter wel een verstoring veroorzaken en kan bijvoorbeeld reeën en hazen opjagen waardoor ze verderop soms in een prikkeldraad verzeild raken. Ook bij jonge reekalfjes zijn de gevolgen soms vergaand, als de moeder haar kalf in de steek laat omdat ze de geur van een loslopende hond oppikt in de buurt van haar verscholen jong.

Verstoring door geur

Honden laten geursporen na in de natuur, dat is onvermijdelijk. Voor de mens zijn die niet altijd merkbaar, maar deze geuren beïnvloeden het natuurlijke gedrag van wilde dieren. Door honden aan de leiband

te houden, en enkel op de wandelpaden te wandelen, beperken we de invloed van hun geur.

Bescherm je hond

Ook voor de bescherming van je trouwe viervoeter houd je hem beter aan de leiband: andere loslopende honden, everzwijnen of opgeschrikte paarden kunnen je hond verwonden, en ook voor het oplopen van ziekten en teken is het beter voor je hond om niet los te lopen.

Een natuurgebied is geen hondentoilet

In ons sterk verstedelijkt Vlaanderen worden natuurgebieden steeds meer een hondentoilet. Dit is niet aangenaam voor de andere wandelaars. Neem een hondenpoepzakje mee, zodat er niets achter blijft in de natuur.

Grazend vee is kwetsbaar

In gebieden waar begrazing aan de gang is, moet er ook rekening gehouden worden met de grazers. Vooral schapen, maar ook jonge kalfjes van Gallowayrunderen en lammetjes zijn kwetsbaar voor honden. Elk jaar worden er grazers gedood door loslopende honden!

Wettelijke verplichting

In Vlaanderen mag je hond slechts vrij lopen op specifieke plaatsen, zoals hondenlosloopzones. In bossen en natuurgebieden, op het platteland en in de stad moet je hond altijd aan de leiband. Bij een overtreding kan een proces-verbaal opgesteld worden, met een boete tot gevolg.

Soms liever zonder hond

Soms is je hond echter niet welkom in een natuurgebied, omdat er te veel kwetsbare dieren zitten. In dat geval geven we dat aan op het infobord aan de ingang van het gebied. Bedankt om die richtlijn te respecteren!

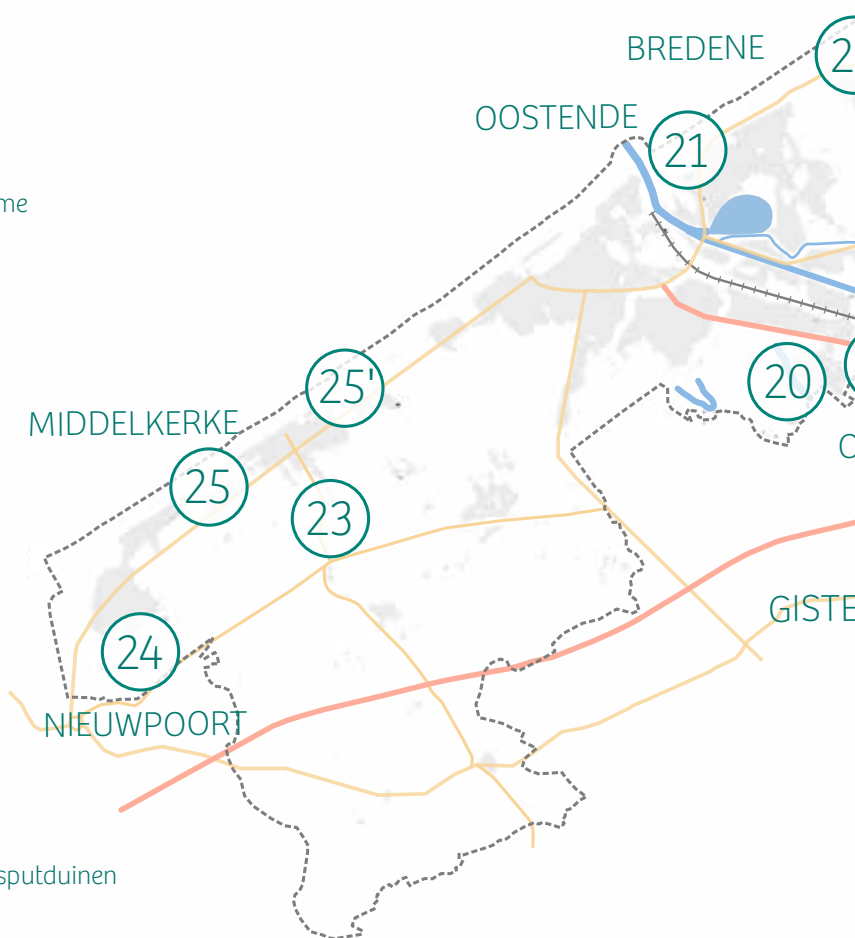
Honden welkom aan de leiband

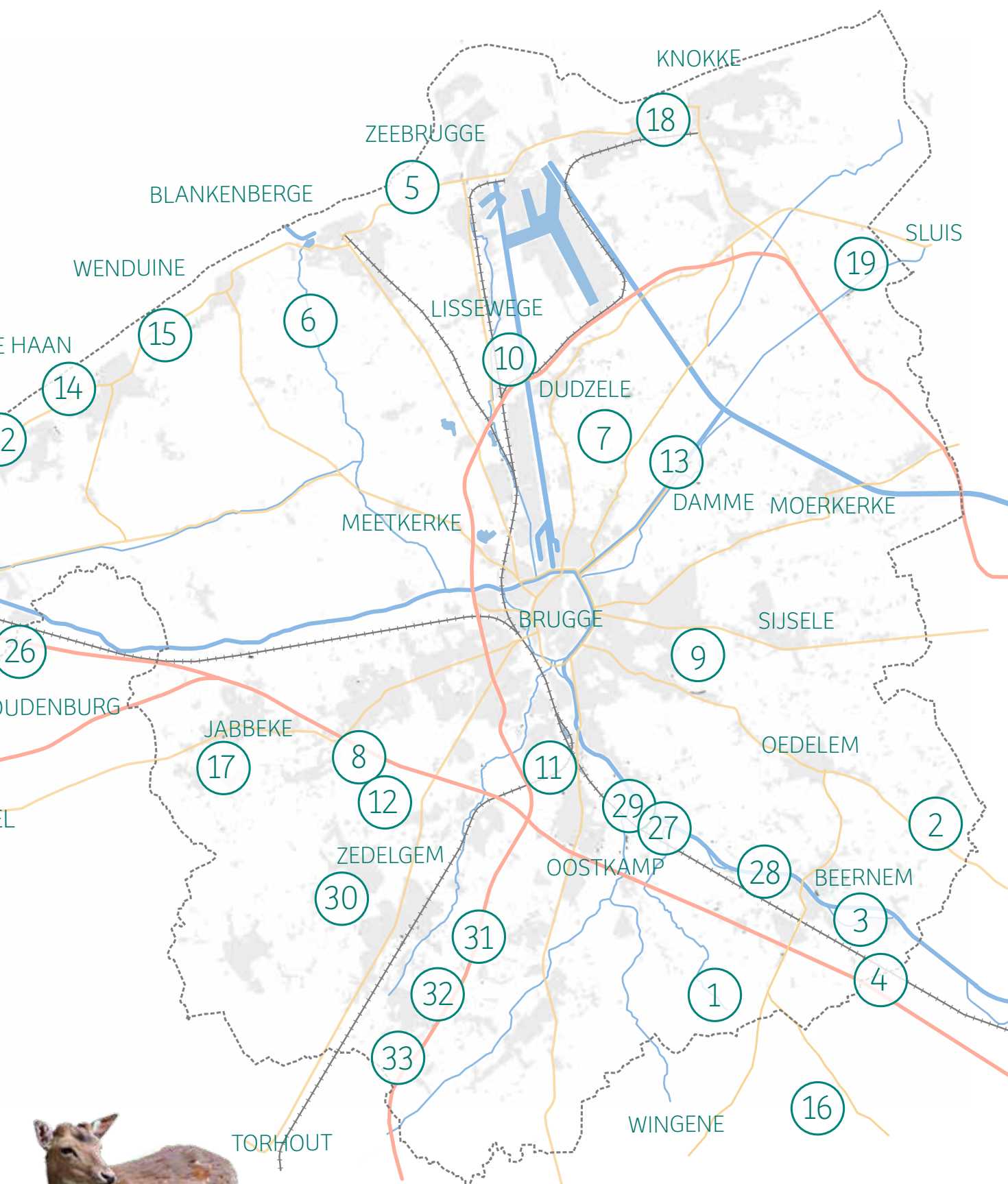

Welkom in de natuurgebieden binnen ons werkingsgebied:

Geniet van onze natuur!

NP Beernem	1	Heideveld-Bornebeek
	2	Koningsbos
	3	Miseriebocht
	4	Vaanders
NP Blankenberge	5	Fontejntjes
	6	Uitkerkse Polder
NP Brugge	7	Polders Koolkerke-Dudzele
	8	Rode Dopheidereservaat
	9	Schobbejakshoogte
	10	Ter Doest
	11	Wulgebroeken
	12	Zevenkerken
NP Damme	13	Stadswallen van Damme
NP De Haan	14	Kijkuit
	15	Zandpanne
NP Gulke Putten	16	Gulke Putten
NP Jabbeke	17	Maskobos
NP Knokke-Heist	18	Park 58
	19	Sint-Donaaspolder
	20	Keignaert
	21	Oosteroever
NP Middenkust	22	Paelsteenpanne
	23	Puidebroeken
	24	Schuddebeurze
	25	Warande- en (25') Sluysputduinen
	26	Zwaanhoek
	27	Vallei van de Zuidleie: De Leiemeersen
	28	Vallei van de Zuidleie: Gevaerts-Noord
	29	Vallei van de Zuidleie: Warandeputten
NP Oostkamp	30	De Pilse
	31	Doeveren
	32	Hoogveld
	33	Plaisiersbos
NP Zedelgem		

Word lid
van Natuurpunt

www.natuurpunt.be/wordlid

Heideveld- Bornebeek

Wastinelandchap

Een plek om even op adem te komen, dromerig te staren naar de mooie reflecties op het water van de vennen, en je even weg van de bewoonde wereld te wanen. Een van mijn favoriete wandelplekjes dicht bij huis.

- Lies Debouwer -

In Beernem kan je wandelen in het mooie natuurgebied Heideveld-Bornebeek, dat in het Landschapspark Bulskampveld ligt. Heideveld-Bornebeek is een weerspiegeling van hoe het historische landschap er in de Brugse Zandstreek ooit uitzag. Toen bestond dat landschap uit een gevarieerde natuurrijkdom van graslanden, dreven, vennen, bossen en heide.

Het evenwichtige mozaïek van verschillende soorten landschappen werd ook wel 'wastine' genoemd. Halfweg de achttiende eeuw werden de woeste gronden massaal omgevormd tot akkerland, weiland en productiebos. De pracht en praal van de oorspronkelijke wastine ging verloren. Alleen op enkele riant kasteeldomeinen kon de heide overleven. Het Heideveld-Bornebeek maakt deel uit van het provinciedomein Lippensgoed-Bulskampveld, een ideale plek voor uren wandelplezier door de uitgestrekte loof- en naaldbossen, imposante dreven, heiderestanten, akkers en weiden.

De naam Heideveld-Bornebeek verwijst naar het vroegere uitgestrekte heidegebied Bulskampveld en naar het water dat vlakbij ontspringt en door het natuurgebied loopt. Atlantische soorten,

zoals Poelkikker en Tweekervige zegge, komen samen met continentale soorten, als Gewone dophei en Struikhei, in het natuurgebied voor. Deze combinatie van soorten maakt de Brugse zandstreek uniek op Europese schaal. Door actief beheer werden de afgelopen decennia delen van het gebied open gemaakt om het oorspronkelijke landschap te vrijwaren. Zo overleefden heidevegetaties en heischrale graslanden.

Opvallende verschijningen in Heideveld-Bornebeek zijn Liggende vleugeltjesbloem, Tormenitil, Kruipbrem en Pilvaren. Levendbarende hagedis komt nog frequent voor in het gebied. Zwarte specht en boompieper broeden er, en Vos en Ree zijn regelmatige bezoekers.

- Het Aanwys: provinciedomein Bulskampveld, Beernem
- Reigerlostraat 18, Beernem

- 6,2 km
- toegankelijk voor kinder- en rolwagens

www.natuurpunt.be/natuurgebied/heideveld-bornebeek

Steun ons met een gift op project "5559".

Koningsbos

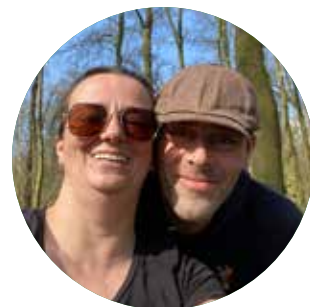
Gelijkenis met Oost-Vlaamse Drongengoed-Maldegemveld

Fijn om te weten
dat er ook vlak bij
onze achtertuin
aan natuurbehoud
wordt gedaan.

- Judy en Johan -

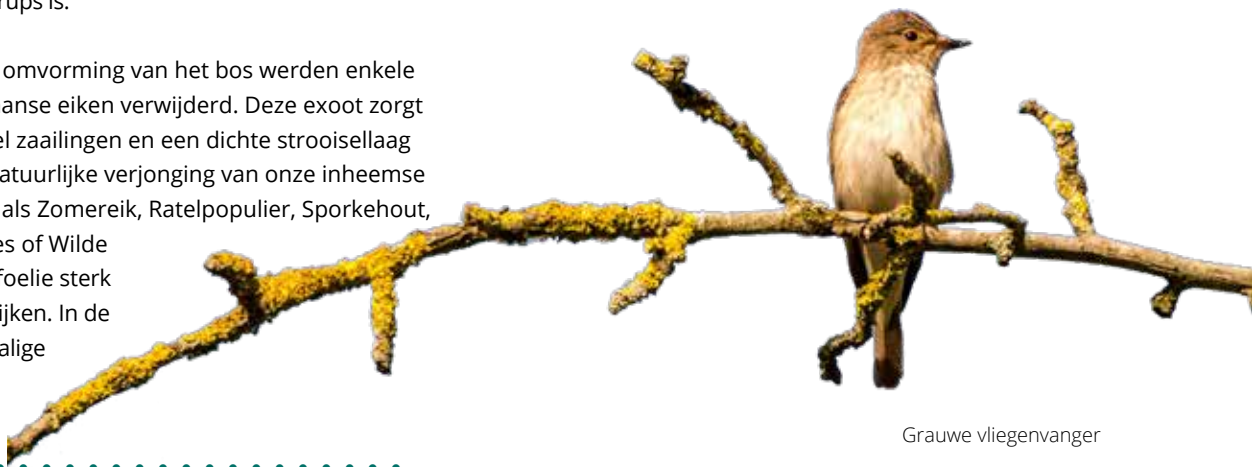
Natuurpunt is eigenaar van een klein deel (4 ha) van dit bos dat achter de dorpskom van het Oostveld ligt. Het is niet vrij toegankelijk, omdat het aansluit bij een privaat jachtdomein.

In dit bosdeel met overwegend loofhout (Zomereik, Amerikaanse eik en Beuk) zijn (of waren) de botanische waarden vooral te situeren op de bospaden. De vegetatie op de stugge klei van de cuestarug Oedelem-Zomergem vertoont grote gelijkenis met het aanpalende Oost-Vlaamse Drongengoed-Maldegemveld. In 2016 werden er nog Tormenit, Fraai hertshooi en enkele bijzondere zeggensoorten zoals Geelgroene, Bleke en zelfs Tweekervige Zegge opgetekend. Deze laatste, *Carex binervis*, is een buitenbeentje dat buiten de Brugse Zandstreek vrijwel alleen in de Hoge Ardennen te vinden is. Door lichtgebrek waren deze soorten intussen weggekwiind. Ook de Kleine ijsvogelvlinder werd er al gezien in de minder dichte bospercelen. Voor onze regio is dit een zeldzame vlinder, die houdt van open bossen met veel Wilde kamperfoelie, die een voedselplant voor de rups is.

lichtrijker gemaakte aanpalende bosstroken werd de helft van de bramen gemaaid en afgevoerd. Zo kunnen er weer bloemen kiemen in de kruidlaag. Ook de bramen kunnen weer bloeien, gevolgd door braambessen, een feest voor insecten en vogels. De eerste resultaten zijn al te zien: Fraai hertshooi en Tormenit zijn intussen weer gekiemd, net als tientallen Zeggetjes. Ook een paartje Grauwe vliegenvangers weet de open plekken al te vinden.

Dit gebied is niet toegankelijk voor het grote publiek. Dat betekent natuurlijk niet dat je het niet kunt leren kennen. Neem contact op met de conservator om een geleid bezoek te plannen op natuurpuntbeernem@gmail.com.

Voor de omvorming van het bos werden enkele Amerikaanse eiken verwijderd. Deze exoot zorgt voor veel zaailingen en een dichte strooisellaag die de natuurlijke verjonging van onze inheemse soorten als Zomereik, Ratelpopulier, Sporkenhout, Lijsterbes of Wilde kamperfoelie sterk bemoeilijken. In de kleinschalige

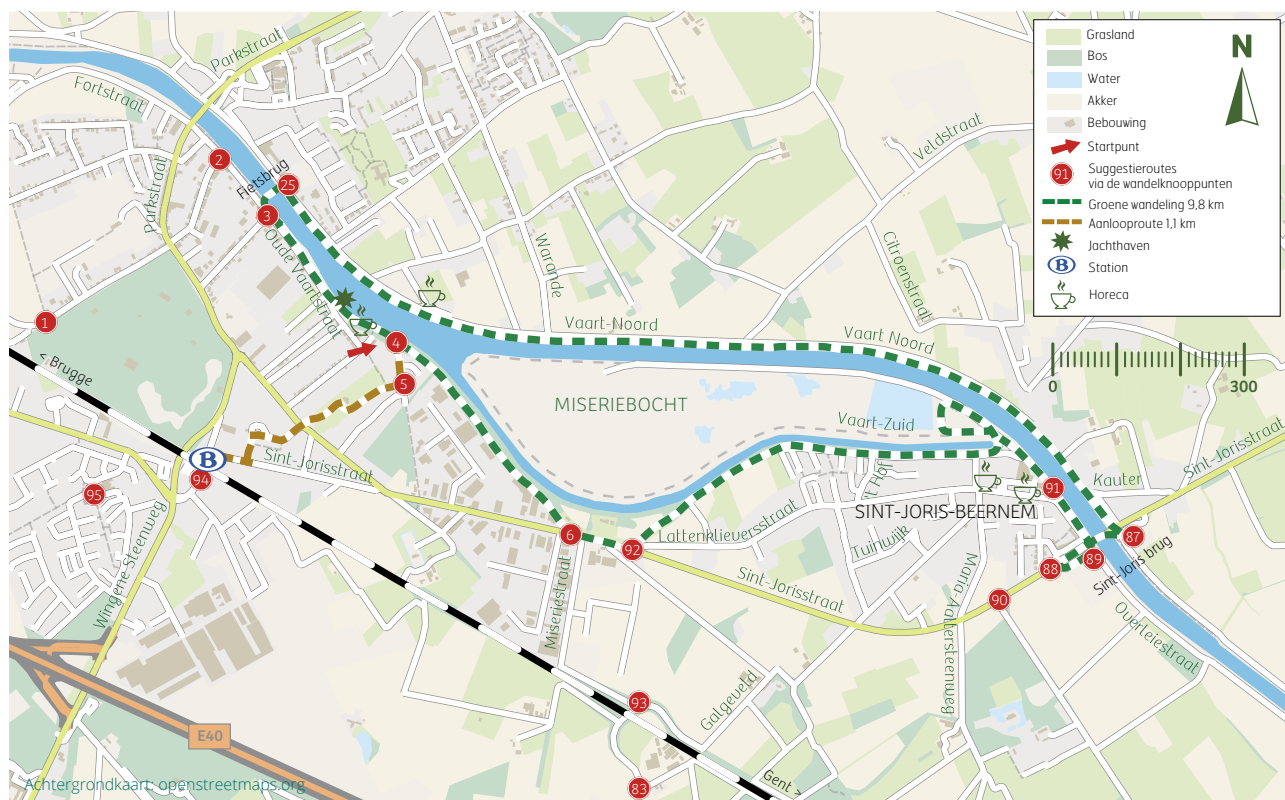
Grauwe vliegenvanger

Steun ons met een gift op project "5581".

Miseriebocht

Schilderachtige arm van het Kanaal Gent-Oostende

*In onze jonge jaren
zochten we de liefde
in de hoge varens
van de Miseriebocht,
nu zoeken we daar in
de graslanden naar
de schapen.*

- Annemarie -

Begin 1987 kwam een einde aan ruim driehonderd jaar scheepvaart in dit bochtige gedeelte van het Kanaal Gent-Oostende. Er werd een dam opgeworpen achter de kerk van Sint-Joris; de schepen kozen toen voor het verbrede tracé. Voor de oude arm begon een nieuw leven als natuureservaat Miseriebocht.

Het gebied is genoemd naar het gehucht Miserie, een naam die waarschijnlijk herinnert aan de moeilijke graafwerken sinds de middeleeuwen. De veldstenen werden toen naar Brugge verscheept om kerken in steen op te trekken. Of ging het over het miserabele leven in het onvruchtbare Bulskampveld?

Op de oevers ligt een jaagpad: tot na 1900 werden binnenscheepjes getrokken door een paard of het schippersgezin. Begrazen, maaien, afbranden en kappen, zorgden ervoor dat geen struik hinderde. Goed voor bloemrijke bermen met een heideachtig karakter. Deze vegetatie was na 1950 al flink aan het verbossen. De beheerders kozen ervoor om zowel open grasland als bomen en struiken te bewaren.

Bijzonder zijn hier de Gaspeldoornbosjes. Samen met de Sleedoornstruiken zorgen ze in maart voor een prachtig bloeiaspect van geel en wit. Begin mei imiteren Brem en Meidoorn dit kleurenpalet.

Zoveel doornstruiken, dat kunnen de zangvogels waarden.

Bij Sint-Joris onderhouden schapen de bermen. Aan het kruispunt van de Sint-Jorisstraat en Miseriestraat ligt een eerder gedempte kanaalbocht. Het hoevetje in de paardenweide verwisselde toen van oever. Achter de Beernemse jachthaven zijn de oevers bebost. Enkele doorkijkjes naar het "eiland" worden bewaard. De overzijde is afgesloten terrein, omdat het paalt aan een baggerstort, maar bij geleide wandelingen ben je er welkom. Je kan ook de kanaalarm met de kano bezoeken vanuit herberg de Kijkuit. Roei voorzichtig, dan stoor je Fuut, Kuifeend of Ijsvogel niet.

Ontdek de Miseriebocht ook fietsend langs het kanaal tussen Brugge en Gent via de Vlaanderen Fietsroute of Kunststedenroute.

Kuifeend

- Vaart-Zuid, Sint-Joris
- Lattenknieversstraat, Sint-Joris.

7,9 km

- Kanaal Gent-Oostende
- Kunststedenroute
- Vlaanderen Fietsroute

www.natuurpunt.be/natuurgebied/miseriebocht

Steun ons met gift op project "5508".

Vaanders

Gevarieerd mozaïeklandschap

*Natuur is voor ons
ontprikken, ont-
haasten, ontdekken
en genieten.*

*- Lynn, Josse en
Jerom -*

In de Vaanders ontdek je de typische kenmerken van het landschapspark Bulskampveld: een gevarieerd mozaïeklandschap met bossen, graslanden en waardevolle dreven, aangevuld met een vijver, enkele natte laagten en veedrinkpoelen.

Natuurgebied de Vaanders ligt op de grens van Oost- en West-Vlaanderen bij Beernem en Aalter en is meer dan 60 hectare groot. In de Vaanders werd vroeger heide ontgonnen en vandaag nog vind je er een natuurlijk amfitheater waar ijzerrijk grondwater aan de oppervlakte komt. Dat zorgt voor bijzondere planten, zoals Waterviolier.

De Vaanders zijn een toevluchtsoord voor verschillende inheemse vogelsoorten. Je kan er de Grote bonte specht spotten en de Buizerd vindt er zijn broedplaats. Het natuurgebied herbergt ook grotere diersoorten. Zo worden de bossen bevolkt door een populatie Reeën en ook de Vos voelt zich er thuis. De dreven en de vochtige bossen zijn bovendien het ideale biotoop voor paddenstoelen. Met meer dan 100 verschillende soorten is de Vaanders een van de meest gevarieerde paddenstoelgebieden uit de omgeving.

De bosbestanden van de Vaanders kunnen we in twee delen opsplitsen. Bijna de helft van het gebied wordt gedomineerd door Zomereik en in mindere mate Wintereik en Beuk. De andere delen zijn dan weer minder waardevol door aanplantingen met Populieren en Wilgenstruwelen in nattere zones en naaldbout in de drogere delen.

Maar dat is lang niet het enige wat je aan natuurpracht vindt in de Vaanders: langs de dreven groeit de Tormetil en de zeldzame Hengel. In de graslanden ontdek je Melkeppe, Kantig hertshooi en Schildereprijs. Holpijp, Grote waterweegbree en Waterviolier sieren de poelen en grachten.

Maria-Aaltersteenweg, bij de spoorweg,
Sint-Joris

4,3 km

[www.natuurpunt.be/natuurgebied/
de-vaanders](http://www.natuurpunt.be/natuurgebied/de-vaanders)

Steun ons met een gift op project 5579.

Fonteintjes

Door mens aangelegde inlagen

*Een verborgen
pareltje met helder
zoet (regen-) water en
vele orchideeën zo
dicht aan zee!
Dankzij de begrensde
wandelpaden
bewaard gebleven...*

- Jan De Blaes -

De Fonteintjes zijn een langgerekt smal duinengebied met duinmeertjes en vochtige duingraslanden. Het gebied ligt tussen Blankenberge en Zeebrugge enerzijds en de zee en de kustbaan anderzijds.

De Fonteintjes zijn door de mens aangelegde inlagen. Inlagen zijn een extra bescherming tegen overstroming, uit de 15de eeuw, die doorheen de tijd evolueerden tot natuurlijke vochtige duinvalleien. Door graafwerken eind 19de eeuw om de Graaf Jansdijk sterker te maken voor de trein (van Brugge naar Knokke) ontstonden er diepere plassen. Die plassen bevatten zoet water op nauwelijks 100 meter van de zee. Het hemelwater wordt onder het duin opgeslagen en vormt een zoetwaterlens die het zoute zeewater wegdrukt. Ondanks veel plannen als parkingzone, watersportzone ... werd het gebied gered en werd het in 1978 een van de eerste natuurgebieden van Natuurpunt.

Je wandelt over de historische Graaf Jansdijk uit de 13de eeuw. Vanop het wandelpad heb je een goed zicht over het gebied. Vooral in het voorjaar is het gebied de moeite. Heel wat zeldzame en kwetsbare planten kleuren dan de vochtige duingraslanden waarvoor de Fonteintjes bekend zijn. Zes soorten orchideeën, waaronder de Rietorchis, de Bijenorchis en de Moeraswespenorchis, komen er tot bloei. Ook

andere pareltjes, zoals Addertong, Lidsteng, Paddenrus en het uiterst zeldzame Weegbreefonteinkruid, gedijen er heel goed. Mei en juni zijn ideaal om de planten te bewonderen. Deze uitzonderlijke plantenrijkdom lokt heel wat insecten.

Allerlei rietvogels zorgen voor een muzikaal decor. In de rietlanden zingen in het voorjaar Cetti's zanger, Rietzanger, Kleine karekiet en de Bosrietzanger hun lied. Af en toe hoor je ook de roep van de Waterral. Dodaars en Groene kikkers vervolledigen het koor. In het voor- en najaar trekken tienduizenden vogels naar hun broed- of overwinteringsgebied over de Fonteintjes, wat voor een waar spektakel zorgt. In de nazomer strijken wel eens zeldzame vogels neer om er te rusten tijdens de trek. Je kan er in het voor- en najaar een trektelpost bezoeken waar de vogeltrek wordt bestudeerd. De Roerdomp komt er elke winter de koude trotseren.

Kustlaan, Blankenberge

5,6 km

<https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/fonteintjes>

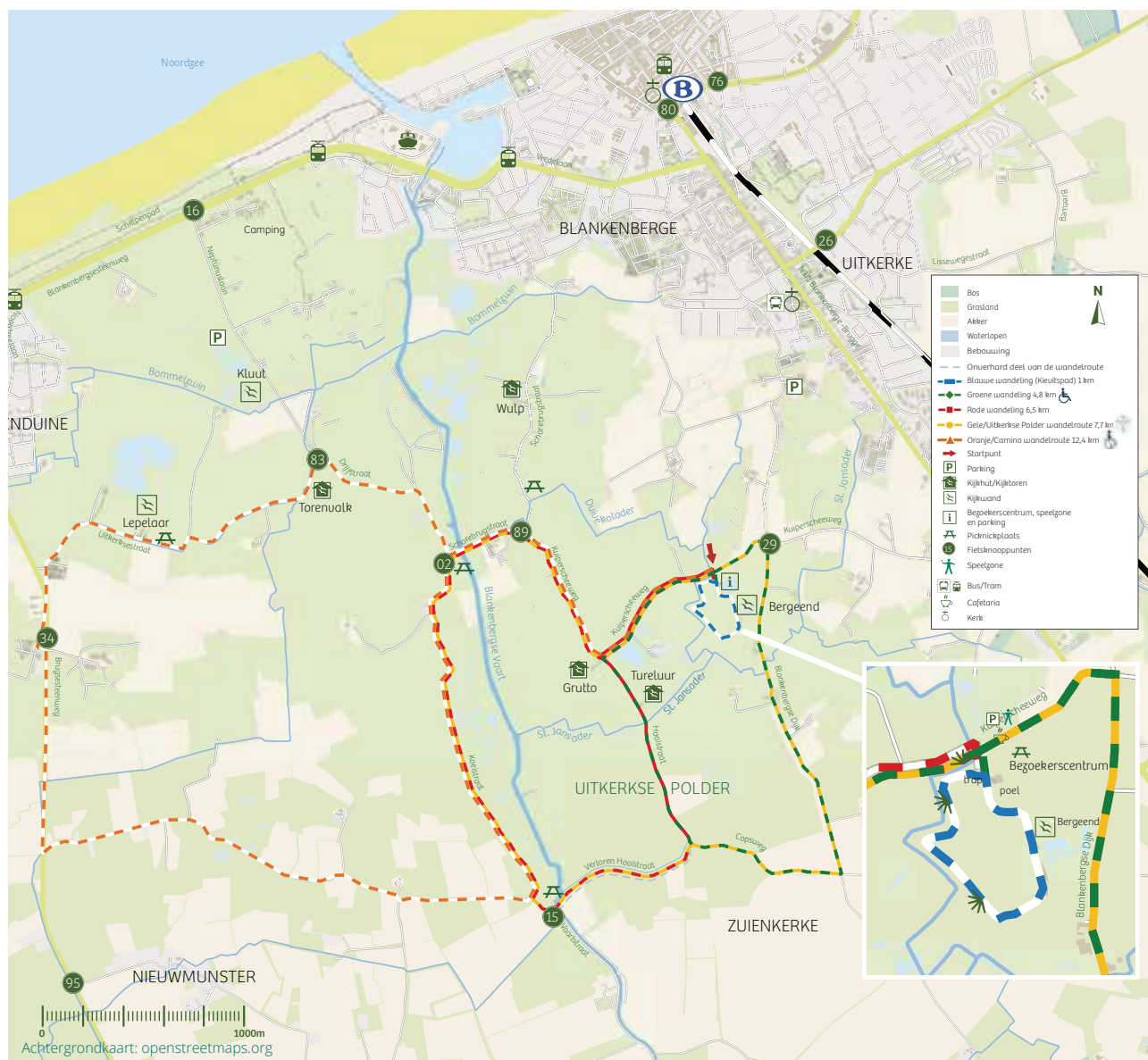
Steun ons met een gift op project "5502".

Roerdomp

Uitkerkse Polder

Grote authentieke kustpolder

*Een oase van rust
met een geweldig
rijke natuur, zo dicht
bij de toeristische
drukte van de kust.*

- Dirk Content -

Tussen de drukke badsteden Blankenberge en De Haan en de rustige polderdorpen Zuikerkerke en Nieuwmunster ligt een eeuwenoud weidelandschap, de Uitkerkse Polder. Doorweven met vele sloten en bezaaid met tientallen veedrinkpoelen trekt dit gebied in de winter duizenden ganzen en eenden aan, terwijl de lente het toneel vormt van honderden baltende weidevogels.

De 1400 ha grote Uitkerkse Polder heeft haar internationale faam te danken aan vogels. Van 15 november tot 15 februari is het ganzenseizoen en kan je in de Uitkerkse Polder allerlei soorten ganzen observeren, zoals Kleine rietgans, Kolgans en Brandgans. Samen met eenden vormen de vogels soms groepen van wel meer dan honderdduizend watervogels. Een waar schouwspel!

Elk jaar overwintert een aantal Velduilen in de Uitkerkse Polder. De polders zijn een kopie van de open broedgebieden van de Velduilen meer naar het noorden. Ze jagen meestal 's morgens of bij valavond. Het is niet gemakkelijk om een Velduil te spotten. Proberen maar! Maar ook Bruine en Blauwe kiekendieven jagen er op muizen, terwijl Slechtvalken voor paniek zorgen bij andere vogels. Soorten eenden als Smient, Wintertaling, Slobeend en Pijlstaart komen in grote aantallen

voor, samen met steltlopers als Kievit, Tureluur, Scholekster, Goudplevier en Wulp. In april en mei zijn weidevogels troef. Onder meer de Kemphaan, Tureluur, Scholekster, Kievit en Grutto kan je er dan spotten. De Uitkerkse Polder is de belangrijkste broedplaats van de Grutto in België, hier vind je de hoogste dichtheden.

Het internationale belang van de Uitkerkse Polder is groot als "pitstop" voor vogelsoorten die op hun trektochten naar hun broedgebieden of naar hun gebieden waar ze overwinteren even halt houden. Hier rusten ze uit en zoeken ze voedsel, zodat ze in prima conditie verder kunnen trekken.

Dankzij het brakke water, afkomstig uit het veen, de slootjes en het grondwater, zijn hier unieke planten terug te vinden. Melkkruid, Zeeaster en Zeekraal groeien vaak op slikken en schorren, maar in de Uitkerkse Polder vind je ze binnendijks. Een zeldzaamheid in Europa.

Kuiperscheeweg 20, Uitkerke.

1 km - 4,8 km - 6,5 km - 7,7 km - 12,4 km

- Zonnig terras aan het bezoekerscentrum
- Vogelkijkhut

Speelnatuur

- www.uitkerkse-polder.be
- www.natuurpunt.be/natuurgebied/uitkerkse-polder

Steun ons met een gift op project "5519".

Blauwborst

Polders Koolkerke- Dudzele

Eeuwenoude kreekruigen en poelgronden

Ik ben heel dankbaar voor dit prachtige stuk natuur, de uitgelezen plek om tot rust te komen. We wandelen of fietsen hier regelmatig met het gezin. Een groene oase op 10 minuten van de stad, dat moeten we koesteren!

- Liesbeth Goemaere -

De polders van Koolkerke en Dudzele ontstonden in de vroege middeleeuwen door het droogvallen van het slikken- en schorregebied in deze kustzone. Er ontwikkelde zich een landschap met uitgesproken microreliëf: waar ondergrondse veenlagen aanwezig waren, zakte de bodem in. Zo ontstond een landschap met een grillig patroon van lage, kleiige komgronden en hogere kreekruggen met zandige ondergrond. De aanleg van talloze sloten en greppels maakte de lage kom- of poelgronden goed bruikbaar als weiland. De bewoning gebeurde op de hogere kreekruggen, met daar ook de wegen en akkers. De historisch permanente graslanden van de poelgronden hebben met hun microreliëf, sloten en rietkragen een grote natuurwaarde. Het zijn echte natuurmonumenten. Sinds 2016 kocht Natuurpunt hier ruim 50 ha grasland aan, verspreid over verschillende kernen. En we willen dit absoluut verder laten groeien.

In deze laaggelegen percelen komen in de zomer weidevogels als Grutto, Tureluur, Scholekster en Kievit tot broeden. In de winter vinden er onze arctische ganzen (Kolgans en Kleine rietgans), eenden als Wilde eend, Smient en Wintertaling, en steltlopers als Wulp en Goudplevier rust en voedsel.

Torenvalk, Buizerd, Sperwer en Slechtvalk jagen in het gebied, waar ook Blauwe reiger, Kleine en Grote zilverreiger dagelijkse verschijningen zijn. In de lente zingen Kleine karekiet, Rietzanger en Blauwborst luidkeels in de vele rietkragen. In de mooie knotwilgenrijen nestelen verschillende koppels Steenuil. Niet voor niets geniet dit poldergebied een Europese bescherming als Vogelrichtlijngebied.

De weiden met hun zwaardere bodem zijn een groeiplaats voor o.a. Kamgras en Pinksterbloem;

sloten en drassige overgangszones getuigen met Zwanenbloem en Pijptorkruid van het rijke botanische potentieel.

Met de Ronselarestraat in Koolkerke als vertrekpunt kun je volop van dit polderlandschap genieten. Op weg kom je langs verschillende van de reservaatpercelen. De weiden zelf zijn niet vrij toegankelijk.

Neem contact op met de conservator om een geleid bezoek te plannen: natuurpuntbrugge.secr@gmail.com.

<https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/polders-koolkerke-dudzele>

Steun ons met een gift op project "5589".

Rode dopheide- reservaat

53 ha bos en hei op schrale zandbodem

Wij zijn onder de indruk van de uitbreiding hier. Dit is een stukje topnatuur dankzij het werk van vele enthousiaste handen de komende jaren!

- Bruno Morent -

De naam van dit natuurgebied verradt dat Rode dopheide (*Erica cinerea*) hier de hoofdacteur is. In ons land bereikt Rode dopheide de noordgrens van haar verspreidingsgebied, dat eigenlijk tegen de Atlantische oceaan aanleunt. De felgekleurde soort komt bij ons enkel voor in de oostelijke Kempen en hier ten zuiden van Brugge, waaronder het Rode Dopheidereservaat, Zevenkerken, Beisbroek, Tillegem en Vloethemveld. Deze heidegebiedjes herinneren aan een tijd tot 250 jaar terug, toen in de Brugse zandstreek heel veel heideachtig gebied of “veldgebied” voorkwam. Samen namen ze een paar duizend hectare in! Namen als het Sint-Andriesveld, Maleveld, Bulskampveld, Veldegem, Beverhoutsveld, Kampveld ... stammen daaruit voort.

Ook Gewone struikhei vind je hier volop. Op ietwat vochtiger plaatsen groeit ook Gewone dopheide. Daarmee herbergt dit reservaat de unieke combinatie van deze 3 heidesoorten. Planten als Tormentil, Brem, Stekelbrem, Pijpenstro en Liggende vleugeltjesbloem illustreren verder de schrale aard van de bodem, net als aardtongen, zeldzame paddenstoelen.

Van de dieren vermelden we zeker Ree, Boommarter, Levendbarende hagedis en Hazelworm. Een familie Dassen, enig in West-Vlaanderen, heeft er sinds jaren zijn intrek. Recente inventarisaties tonen aan dat dit heidegebied bijzonder rijk is aan kevers, spinnen, mieren en nachtvlinders. Enkele soorten werden zelfs voor het eerst in België waargenomen.

Het Rode Dopheidereservaat was het eerste reservaat op Brugs grondgebied (1978). In 2022 breidde Natuurpunt het uit met 37 ha bos, weiland en akker.

Het reservaat is daardoor gegroeid tot 53 hectare, deels ook op grondgebied Snellegem, in samenwerking met NP Jabbeke. De weilanden en akkers gaan een nieuwe, natuurgerichte toekomst tegemoet. 11 ha akker wordt bos (deze aanplantingen zijn anno 2024 nagenoeg voltooid), 8 ha krijgt een verschralend beheer, zodat de bijzondere planten van voedselarme zandbodems er een groeiplek gaan vinden.

De oude kern, waar Rode dopheide uitbundig voorkomt, ligt in een waterwinningszone, en is daarom niet vrij toegankelijk. Je kunt er wel mee kennismaken op één van de werkdagen of begeleid wandelingen. Ook de nieuwe gedeeltes kan je bezoeken bij begeleid wandelingen, wandelingen op aanvraag of zelfs MTB / paardenkoets op aanvraag. Neem contact op met de conservator om zo'n bezoek te plannen via natuurpuntbrugge.secr@gmail.com.

<https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/rode-dopheidereservaat>

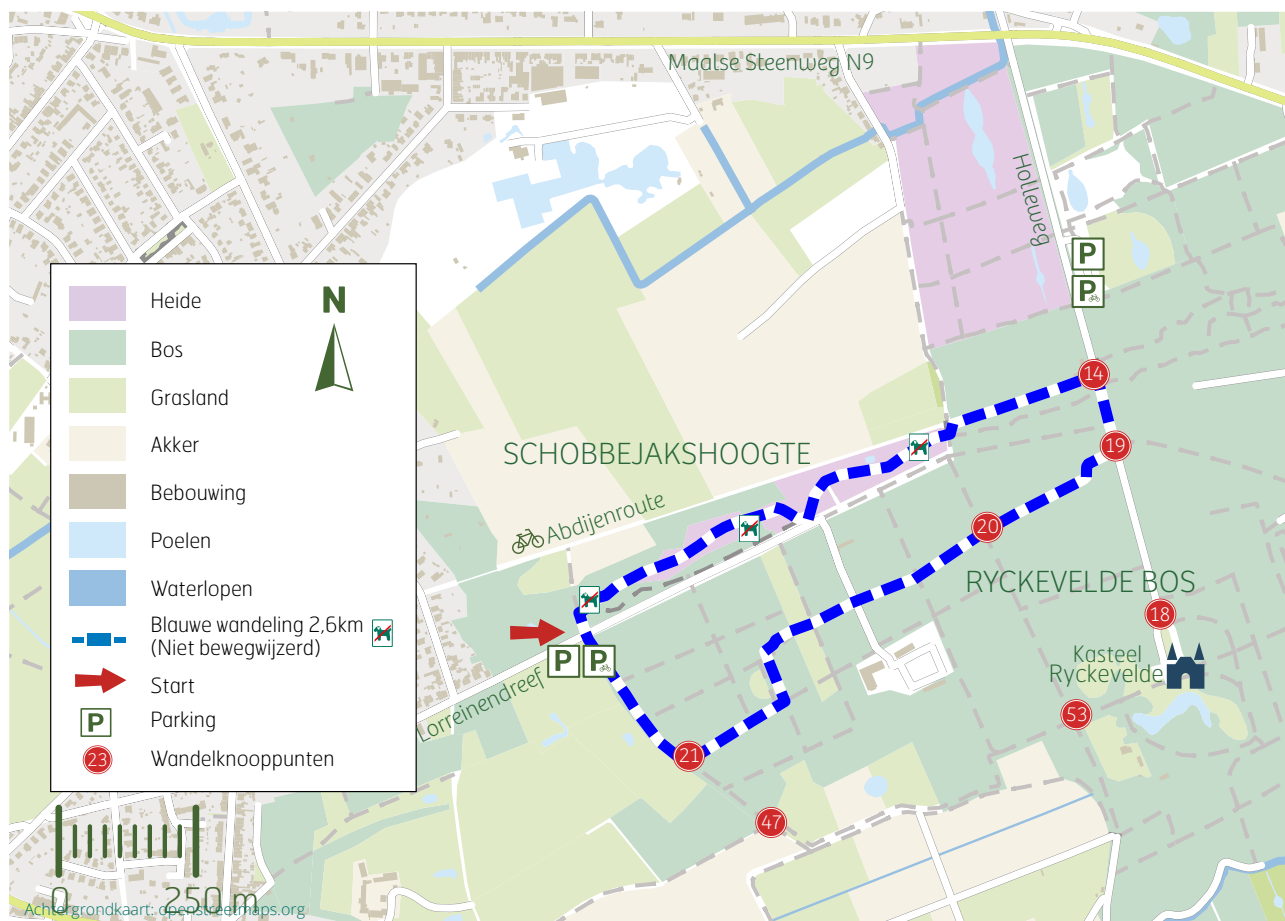
Steun ons met een gift op project “5513”.

Hazelworm

Schobbejaks- hoogte

Landduin

De natuur brengt me geborgenheid en rust. Even je hoofd leegmaken, genieten van al het groen en wat de seizoenen ons brengen, vind ik zalig!

- Millie Hemelsoen -

De Schobbejakshoogte vormt een van de toppers in Vlaanderen voor Noord-Atlantische heide. In het gebied gaat heide hand in hand met landduinen. Landduinen zijn in Vlaanderen vrij zeldzaam. Ze ontstonden tijdens de laatste ijs tijden door zandafzettingen vanuit de Noordzee. In de Schobbejakshoogte vind je ze nog. Om de heide mee te beheren, worden schapen ingezet. Zij verorberen onder meer schapengras en schapenzuring.

De Schobbejakshoogte is een landduin vlakbij domein Ryckelvelde. Een deel ervan werd in 1950 afgegraven voor zandwinning. Dat kwam enkele soorten natte heidevegetaties ten goede. Begin jaren '60 testte het leger tanks op het terrein, wat het grondig ondersteboven keerde.

In de Schobbejakshoogte zijn bijzondere vegetaties van dwergplantjes nog goed ontwikkeld. Zeldzame soorten als Klein tasjeskruid en Dwergviltkruid reageren positief op het begrazingsbeheer. Driehoornmestkever en enkele bijzondere sprinkhaansoorten, waaronder het Schavertje, koloniseerden het gebied. Ook de bijzondere Zwervende pantserjuffer en de Hazelworm vinden hier een thuis.

De Schobbejakshoogte is een overblijfsel van een heide- en stuifzandgebied. Het is eigendom van het Ministerie van Landsverdediging.

Het beheer met schapen is gericht op het herstel van heide en heischraal grasland. Het beheercontract laat Natuurpunt toe het beheer te richten op de geschikte milieueisen van delicate soorten, zoals de Veldkrekkel. Deze soort was uitgestorven in West-Vlaanderen. Ze werd geïntroduceerd in de Schobbejakshoogte, waar deze krekels momenteel prima gedijen.

Via een drietal toegangspoortjes is de Schobbejakshoogte vrij toegankelijk voor wandelaars. Dit kan uitstekend gecombineerd worden met een wandeling in het uitgestrekte Ryckelveldebos. Op stap met een ervaren natuurgids? Boek een afspraak met de conservator op natuurpuntbrugge.secr@gmail.com.

Holleweg, Brugge

2,6 km

Abdijenroute

<https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/schobbejakshoogte>

Steun ons met een gift op project "5528".

Grote bremraap

Ter Doest

Zeldzame zilte natuur

De machtige binnendijkse zilte vegetaties tezamen met de lokale vogelrijkdom zorgen dat dit een topper van een reservaat is!

- Reinhardt Strubbe -

Het graslandencomplex Ter Doest strekt zich uit ten noorden en ten zuiden van Lissewege. De natuur wordt sterk beïnvloed door het Boudewijnkanaal, waarvan het brakke water doorsijpelt in de lage, moerassige graslanden. Daardoor groeien in het gebied verschillende zouttolerante planten, zoals Zeeaster, Zeekraal-soorten en Zilte rus. Deze vormen in het najaar een ware kleurenpracht: Zeekraal kleurt oranje rood, de Zeeasters zijn getooid met geelroze bloemen. Zilte graslanden zijn in Vlaanderen zeer zeldzaam; ter Doest is dus een waar paradijs voor speciale dieren en planten!

De trots van Ter Doest zijn, naast de zilte graslanden, de weidevogels en rietvogels. De meeste broedvogels zijn gebonden aan de rietkragen en moerassige zones, zoals Rietzangers en Kleine karekieten. Ook Baardmannetjes, Woudaapjes, Roerdompen, Grote karekieten en andere pareltjes worden geregeld aangetroffen. Broedende weidevogels doen het helaas, zoals in heel Vlaanderen, minder goed tegenwoordig. Predatie door vossen speelt daarin mee. 's Winters zijn de weilanden een aantrekkingspool voor Smienten en Kolganzen.

De weides worden het grootste deel van het jaar begraasd door koeien. De begrazing en de betreding zorgen dat vegetaties niet verruigen en dat zilte planten zich kunnen handhaven. Bepaalde zones werden afgeplagd om de zilte vegetaties te herstellen.

De Abdij Ter Doest speelde een grote rol in het ontstaan van het gebied. Voor het bouwen van de kerk van Lissewege en van de abdij en de graanschuur (rond 1275) hadden de monniken

grote hoeveelheden bakstenen en dus klei nodig. De klei werd gewonnen in de omliggende polders, waardoor een groot drassig gebied ontstond, dat 'Monnikenmoere' genoemd werd.

Natuurpunt beheert momenteel 45 ha als reservaat. Er is een vogelkijkwand aan de zuidelijke rand, waar de Ter Doeststraat afbuigt langs de spoorlijn. Vanaf het wandel- en fietspad langs het Boudewijnkanaal is er een mooie uitkijk op de rietlanden en zilte graslanden van Monnikenmoere. Een seizoenspad doorheen de graslanden ten zuiden van de abdijschuur, staat op de planning. In een ruimer kader is er de Ter Doest wandelroute van Westtoer die je doorheen dit aantrekkelijke poldergebied leidt. In de zomermaanden is het gebied toegankelijk tijdens begeleide wandelingen die aangekondigd worden in het regionaal tijdschrift De Spille of op de website.

<https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/ter-doest>

Steun ons met een gift op project "5533".

Wulgebroeken

20 ha overstroombaar grasland

Mijn looproute langs het vernieuwde pad aan de Wulgenbroeken is perfect om even helemaal buiten te zijn. Ik ben benieuwd hoe de natuur er verder zal evolueren.

- Ann D'heedene -

De Wulgenbroeken liggen in een lage kom van ca 100 ha aan de benedenloop van de Lijsterbeek. Het gebied wordt doorsneden door de spoorlijn Brugge-Kortrijk. In 2012 startte Natuurpunt een aankoop-project voor dit gebied. Het reservaat is momenteel (2024) 20 ha groot. Het omvat de zone tussen de beek en de spoorlijn en vormt een overstromingsbuffer voor Sint-Michiels.

Via gebruiksaafspraken met landbouwers wordt het gebied natuurgericht beheerd. Er wordt 2x per jaar gehooit (in de aanvangsfase tot 3x per jaar) en niet meer gesproeid of bemest. Dit schept ruimte voor de typische flora van beekdalen en de bijhorende fauna, in het bijzonder insecten. Enkele percelen worden begraasd met lage veebezetting.

In de hooiweiden is Grote vossenstaart een opvallende en kenmerkende grassoort. Pinksterbloem, Echte koekoeksbloem, Scherpe boterbloem, Grote ratelaar en Kale jonker zorgen stilaan weer voor een rijk kleurenpalet. In de rietkragen en ruigere kanten vinden Bosrietzanger, Rietgors en Roodborsttapuit een broedplek. Blauwe reigers, Grote zilverreigers, Ooievaars en diverse weidevogels (Kievit, Watersnip) komen er hun kostje pikken. Buizerd en Torenvalk zijn het hele jaar door frequent te zien. Ook het grote potentieel

voor amfibieën, libellen en vlinders versterkt hier de biodiversiteit van de Brugse groene gordel.

Langs de spoorlijn Brugge-Kortrijk komt een fietspad dat deel uitmaakt van de Groene Fietsgordel Brugge. Een rust- en uitkijkpunt biedt een blik over dit weidse gebied. Zeker doen, ook als het eens helemaal blank staat! De openstelling van het pad is voorzien voor 2024. Daarnaast plannen we ook een wandelpad binnen het reservaat zelf.

Torenvalk

Groene Fietsgordel Brugge

<https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/wulgebreen>

Steun ons met een gift op project "5574".

Zevenkerken

Deel van het heide-lappendeken

Gewone dopheide

Het is fijn om samen met vele natuurliefhebbers in je buurt mee te helpen met het natuurbeheer.

- Ilse Gernaey -

Het natuurgebied Zevenkerken maakte deel uit van het historische Sint-Andriesveld. Ook die wastine ontsnapte niet aan de ontginningswoede uit het midden van de achttiende eeuw. Tegen 1820 waren de laatste heidevelden hier verdwenen en beplant met dennenbossen. In Zevenkerken komt nog een grote populatie Rode dopheide voor.

Het heidegebied heeft zowat dezelfde kenmerken als het Rode Dopheidereservaat, het tweelingreservaat langs de autosnelweg, op de terreinen van de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening, op een boogscheut van Zevenkerken. In het reservaat telden we al 22 soorten libellen en waterjuffers, waaronder Metaalglanslibel, Venwitsnuitlibel en Zwervende pantserjuffer. Daarnaast troffen we evenveel soorten vlinders aan.

Natuurpunt verzette de voorbije jaren flink wat werk om de boomopslag te verwijderen en het terrein weer open te maken, zodat de heide er verdere kansen krijgt. Als de bebossing op een heidegebied immers de overhand krijgt, verdwijnt de heide, omdat ze niet meer genoeg licht krijgt. Zodra de bebossing gekapt wordt, schiet de heide weer overal uit de grond. Dat gebeurde in Zevenkerken, net als in het Rode Dopheidereservaat

en in de heideveldjes van Beisbroek en Tillegem, ook aan de rand van Brugge. Er werden met succes ook stukken met Pijpenstrootje geplagd om nieuwe kiemingskansen aan de heideplanten te geven.

Omwille van de kwetsbaarheid is dit gebied niet toegankelijk voor het grote publiek. Je kunt er wel terecht tijdens een geleide wandeling. Neem contact op met de conservator voor een geleide wandeling op natuurpuntbrugge.secr@gmail.com.

Kleine vos

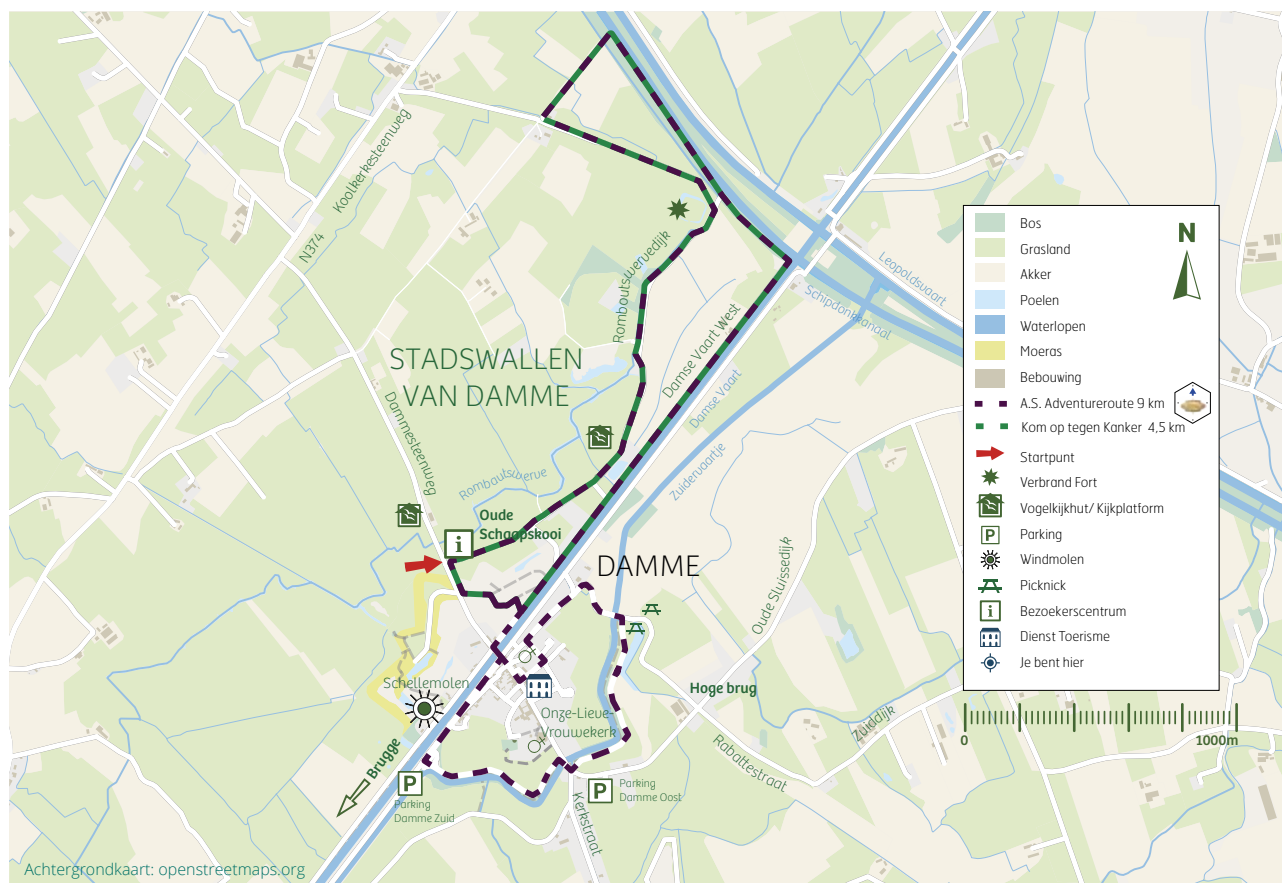
<https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/zevenkerken>

Steun ons met een gift op project "5542".

Stadswallen

Unieke combinatie tussen natuur en cultuur

*Zonder de
vrijwilligers zouden
de Stadswallen van
Damme niet zijn
wat ze zijn.*

*- Patrick Meire en
Dinska Amery -*

Het polderlandschap rond Damme is nog één van de weinige landschappelijke pareltjes die in het verstedelijkte Vlaanderen overblijven. Eeuwen geleden zijn die polders door opeenvolgende indijkingen op de zee gewonnen. Kreek- en dijkrestanten met knoestige knotwilgen en populieren zijn getuige van de eeuwenlange strijd tussen mens en water.

Te midden van die polders ligt als een eiland het pittoreske Damme. Dit middeleeuwse havenstadje verloor zijn functie door de verzanding van het Zwin. Later, tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648), werd er door de Spanjaarden een verdedigingsgordel aangelegd in de vorm van een zevenhoek, die tot op vandaag goed bewaard is. Eens een militair bolwerk, later geëvolueerd naar een uniek en waardevol ecosysteem. De voormalige grachten herbergen nu diverse moerasbiotopen met zeldzame planten, zoals Moerasvaren en Blaasjeskruid. De vroegere wallen veranderden in bloemrijke graslanden die begraasd worden door ezeltjes.

In de winter pleisteren in de polder duizenden arctische ganzen (de "vriezegansen") en in het voorjaar vormen de polders het broedgebied voor bedreigde weidevogels, zoals de Grutto en de Kievit. De meeste van die graslanden zijn al eeuwen in gebruik en vertonen een typisch micro-reliëf met drogere plekkjes en natte depressies. De rietkragen langs de oevers van de poldersloten vormen het ideale broedbiotoop voor de Kleine karekiet, de Rietzanger en de Blauwborst.

De wandeling biedt een combinatie van al deze ecologische en cultuurhistorische troeven.

Diverse wandelpaden en het restauratieproject 'de Oude Schaapskooi' laten je genieten van de historische vestingen rond Damme. Naargelang het seizoen kun je in de polder de arctische ganzen of de broedvogels spotten. Op de route kom je langs het Verbrand Fort, een historisch relict uit de tijd van de Spaanse Successieoorlog. Terugkeren doen we langs de oevers van het Schipdonkkanaal (de Stinker in de volksmond) en de Damse Vaart.

Tijdens of na de wandeling ben je welkom in ons bezoekerscentrum "de Pulse"(*) waar je nog veel meer kunt te weten komen over dit bijzondere polderreservaat.

(*) De moerasbiotopen die zich in de historische vestingsgrachten hebben ontwikkeld, worden in het plaatselijk dialect *pulsen* genoemd.

Parking Damme Oost, Damme

- 4,5 km - 9 km
- Wandelpad voor rol- en kinderwagens.

- www.natuurpuntdamme.be
- www.natuurpunt.be/natuurgebied/stadswallen-van-damme

Steun ons met een gift op project "5510".

Ooievaar

Kijkuit

Oudste duinengebied van ons land

Vanop de houten
brug heb je
een fenomenaal
zicht op deze
verborgen parel.

- Sara en Stijn -

Natuurreservaat De Kijkuit is het oudste duingebied in beheer van Natuurpunt. Reeds in de jaren zeventig werd het 7,5 hectare grote gebied tegen overbetreding beschermd en kreeg de natuur er de kans om zich ongestoord te ontwikkelen. Deze duinen ontstonden uit door de wind meegevoerd zand dat vastgehouden wordt door Helmgras. Ondanks de kleine oppervlakte biedt het duingebied een verrassende rijkdom aan fauna en flora. De naam Kijkuit werd gekozen door de kinderen en het personeel van het Zeepreventorium, die het reservaat stichtten.

De Kijkuit bestaat uit verschillende habitat-types, namelijk wandelende duinen, vastgelegde duinen, duingrasland, duinstruweel, vochtige duinvallei en duinbos. Deze habitattypes herbergen unieke plantensoorten als Kruipend stalkruid, Duinviooltje, Gewoon vleugeltjesbloem, Scherpe fijnstraal, Walstrobremraap ...

In droge, open mosduinen en pionierduingraslanden worden Blauwvleugelsprinkhaan, Bruin blauwtje en Harkwesp aangetroffen. In de Kijkuit vind je ook een populatie Levendbarende hagedis en een koppel Boomleeuwerik. In het duinstruweel broeden de Nachtegaal, Grasmus, Braamsluiper en de Fitis. De vruchten van de Duindoorn zijn tot diep in het najaar een belangrijke voedselbron voor doortrekkende en overwinterende zangvogels. Ook heeft het reservaat een grote

diversiteit aan nachtvinders die typisch voor de duinen zijn. Soorten als Fijnstraalbladroller, Witroze stipspanner, Roomvlek en Echt-walstrospanner zijn uniek. Verder komen ook de Helmgrasuil, Gele kustspanner, Klein kokerbeertje, Grasbeertje en Duinhalmuiltje voor.

Door de kwetsbaarheid van het gebied is het niet toegelaten het natuurgebied vrij te betreden. Je kunt er wel een mooie wandeling langs maken. Toch zin om eens een kijkje te nemen in het natuurgebied? Raadpleeg de wandelkalender van Natuurpunt De Haan of contacteer de afdeling via natuur.dehaan@gmail.com.

Koninklijke baan, De Haan.

2,9 km

www.natuurpunt.be/natuurgebied/kijkuit

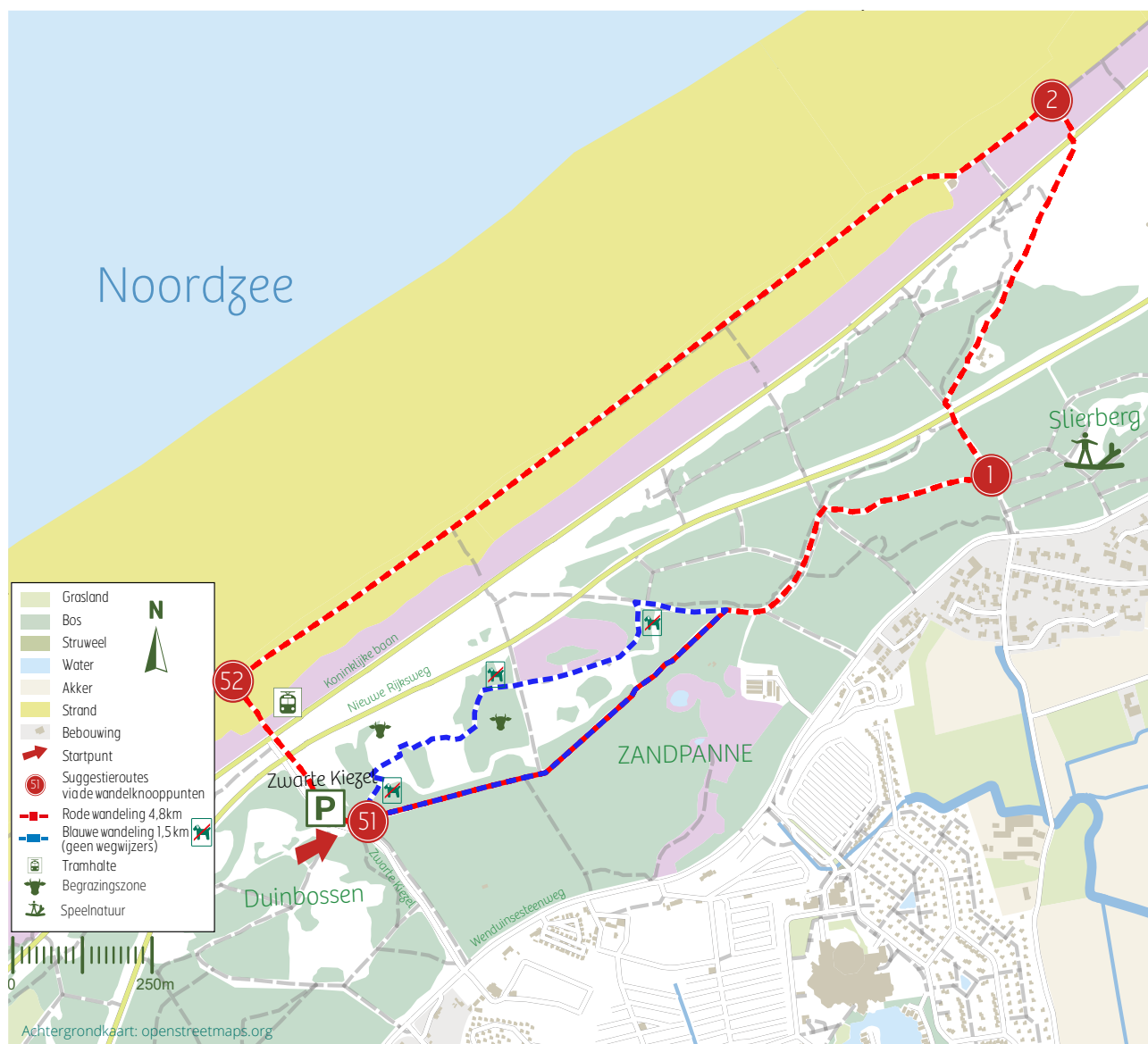

Steun ons met een gift op project "5505".

Zandpanne

Verscheidenheid aan duinhabitats

Ik ken het gebied al heel lang. Nu kom ik er dikwijls helpen bij het beheer. Wat een oase van schoonheid en rust in een verderop te drukke kust.

- Bernadette Jansseune -

Het natuurgebied De Zandpanne in De Haan maakt deel uit van de duin(bossen) tussen de woonkernen van De Haan en Wenduine. Het gebied heeft een oppervlakte van zo'n 25 ha en bestaat uit drie delen, gescheiden door semi-verharde wandelpaden, een ruitpad en een mountainbikepad.

Het afwisselende landschap kent een verscheidenheid aan duinhabitats. Zo zijn er enkele vochtige duinvalleien en een stuk ouder wordend loofbos. Heel waardevol is een open en reliëfrijk binnenduin, het laatste authentieke stukje grijze duinen in De Haan. Een ander deel was lang geleden door mensenhanden geëffend en deed een tijdje dienst als vloeuweide voor het huishoudelijk afvalwater van de nabije kustdorpen, een waterzuiveringsproject avant la lettre dus. Dit was uiteraard een zware ingreep op de oorspronkelijke duinecologie die werd stopgezet. Ondertussen neemt de natuur terug over.

Omwille van de extreme kwetsbaarheid is 9 ha van het gebied, het meest zuidelijke deel, niet toegankelijk. Zo ontstaat er een rustgebied. In dit gedeelte ligt het authentieke reliëfrijke binnenduin met fraaie tapijten van diverse rendiermossen. Het beheer is erop gericht om het open karakter, en dus dit Europees beschermde habitat, te behouden. Hier komen leuke plantensoorten voor als Walstrobremraap, Bokkenorchis, Duinlangbaardgras, Duinfakkelgras ... In de laagste delen

liggen twee natte secundaire duinvalleities. De rest bestaat uit een zich ontwikkelend natuurlijk duinbos, waar oa. Buizerd broedt. De duinvalleien worden jaarlijks gemaaid om dit milieu in stand te houden. Het bos mag ouder worden en evolueren naar een stukje *natuurbos*, waar dood hout mee circuleert in de kringloop van de natuur.

De twee noordelijke delen zijn toegankelijk op aangeduide paden en worden met extensieve begrazing door Gallowayrunderen beheerd, met als doel een mozaïek van halfopen duinlandschap. In 2022 was er een fikse natuurinrichting, waarbij twee natte/vochtige duinvalleien werden hersteld. Via klappoortjes is deze zone toegankelijk op een onverhard en kronkelend wandelpad.

Zwarte kiezel, De Haan

1,5 - 4,8 km

<https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/zandpanne>

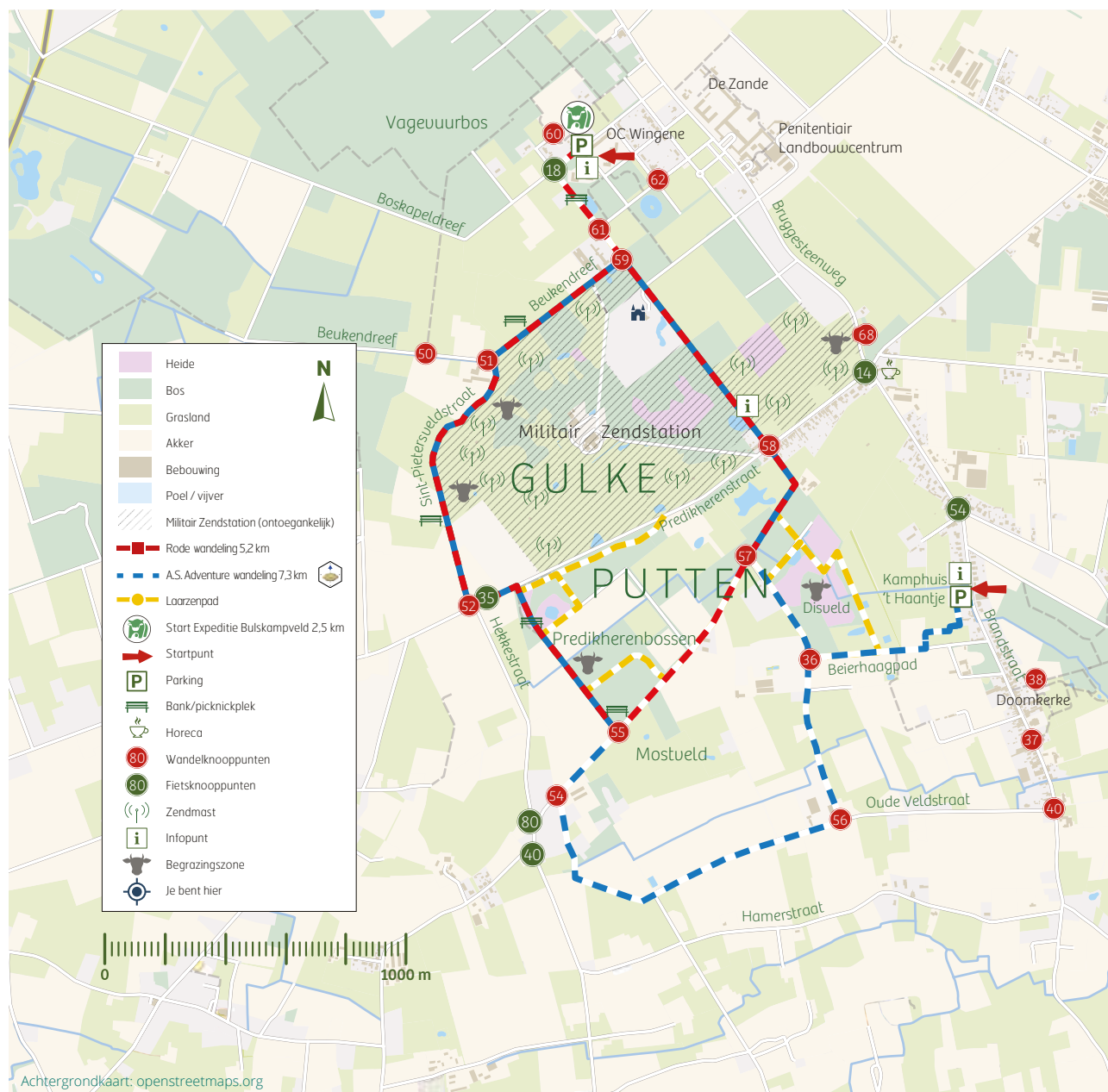

Steun ons met een gift op project "5516".

Gulke Putten

Mozaïek van bos, heide, schraal grasland, vennen en wandeldreven

Gulke Putten is een parel in het Provinciaal Landschapspark Bulskampveld.

- Christine Verscheure en Eckhart Kuijken -

Het natuurgebied Gulke Putten is gelegen in Wingene op de grens met Ruislede. Vanaf 1969 kon Natuurpunt geleidelijk delen van het Zendstation beheren onder het motto 'waar natuur en techniek samengaan'. De opvallende hoge antennemasten bij 'de Radio' staan permanent in voor de scheepvaartveiligheid op de Noordzee.

Sedert 2001 wordt het hele zenddomein als (niet toegankelijk) natuurgebied beheerd onder concessie van Defensie. Hier wordt voldoende openheid van het landschap beoogd, ten behoeve van de zendinstallaties, wat tegelijk de biodiversiteit bevordert. Aansluitend kon Natuurpunt bossen en graslanden aankopen, zodat nu 120 ha topnatuur wordt beheerd. Deze natuur behoort tot het beschermd landschap 'Sint-Pietersveld' en geniet Europese bescherming (Natura 2000).

Voor de grote variatie aan leefgebieden bepaalt de rijkdom van flora en fauna. Het meest karakteristiek zijn hier de heischrale graslanden met kritische soorten als Liggende vleugeltjesbloem, Tormentil, Zonnedauw en Blauwe knoop. Dit is het biotoop van Levendbarende hagedis en Hazelworm, Aardbeivlinder, Nachtpauwoog en Groentje. Een volgehouden verschraling en jaarlijks maaibeheer bevorderen bloemrijke bermen en graslan-

den, met plaatselijk duizenden gevlekte orchissen. Extensieve begrazing met Gallowayrunderen zorgt voor wastinevorming: zo moet het historisch landschap van woeste gronden er vroeger uitgezien hebben. Met het beheer streven we verder naar herstel van natuurlijk bos, hakhout, venige of droge boomrijke heide en grazige vegetaties met poelen.

Langs bewegwijzerde wandelpaden en dreven kan het publiek kennis maken met Bosuil, Zwarte specht of Boompieper, en met wat geluk ook met Eekhoorn en Ree. De rijkdom aan waterleven, met kikkers, salamanders en libellen, is zichtbaar in poelen met houten vlonders. Naast wandelingen op aanvraag en educatief werk met scholen zorgen jaarlijkse publieksactiviteiten voor natuurbeleving met orchideerijkdom en, vleermuizen of de rijkdom aan paddenstoelen.

Gevlekte orchis

- Parking OC Wingene, Boskapeldreef 6, Wingene
- Kamphuis 't Haantje, Brandstraat 105, Ruislede

2,5 km - 5,2 km - 7,3 km

Bulskampveldfietsroute met erfgoedspots

<https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/gulke-putten>

Steun ons met een gift op project "5540".

Maskobos

Bossencomplex met typisch blokvormig drevenpatroon

Bont zandoogje

*Ik hoorde en zag
al eens een specht
tegen een stam
hakken, maar een
vos of ree zien, lijkt
me ook
heel spannend.*

- Aaron Kayega -

Deze natuurparel vind je op wandelafstand van Jabbeke en Zerkegem. Natuurpunt Jabbeke kreeg in 2000 de kans dit voormalig productiebos en jachtterrein aan te kopen. Het terrein werd onmiddellijk opengesteld voor het publiek door het creëren van verschillende wandelpaden, aansluiting op het mountainbikepad "De Bossenroute" (BLOSO), een fietspad (deel van de Fietsknooppuntenroute) en sluit recent aan op het wandelnetwerk Vloethemveld (Westtoer).

Het Maskobos, zo'n 13 ha groot, ontstond ten tijde van Napoleon op onvruchtbare heidegrond. Het bos, oorspronkelijk geplant voor de productie van hout, wordt door de inzet van vele vrijwilligers omgezet in een stuk waardevolle natuur tijdens beheerdagen tussen september en maart. Met z'n rechte dreven met majestueuze Beuken, oude Eiken en onderbegroeiing van Lijsterbes, Hazelaar en Berk bezit het bos een grote biodiversiteit.

Hier voelen o.a. Buizerd, Boomklever en Groene specht zich thuis. Maar ook Vos, Haas en Ree ontbreken er niet. Onderweg kan je genieten van verrassende uitzichten op een heideveldje

(met Struikheide en Rode dopheide), een grote weide (schraal graslandbeheer door extensieve begrazing met Jeanneke en Paulien, onze ezels), twee vijvers voor amfibieën en libellen en een hooilandje met bessenstruiken. De kinderen kunnen zich uitleven op de Speelplekke en aansluitend in het Moordenaarsbos (Speelbos).

De voorbije jaren is de oppervlakte bos toegenomen door het bebossen van de kleine weide (0,3 ha) in 2016 en het bebossen van een vroegere akker (1,5 ha) in 2018. Bij deze laatste aanplant werden er 1600 inheemse bomen geplant door een 200 leerlingen van het 5de leerjaar van de Jabbeekse scholen in samenwerking met de gemeente en Rotary Jabbeke.

Ook in 2018 was er de uitgave van "Het Maskobos, een beeldige muze", een kunstboek met foto's van Dylan Vandenberghe en gedichten van lokale dichters, met de steun van de Cultuurraad en de gemeente.

Start op de parking (auto's en fietsen) van de begraafplaats langs de Aartrijksesteenweg. Langs de Zilverstraat is er een picknickzone aan de ingang van het bos en ook daar kunnen de fietsen geplaatst worden.

+/- 2 km, ook opgenomen in wandelknooppunt 'Vloethemveld'.

Een deel van de wandellus wordt gebruikt voor de fietsknooppunten, er loopt ook een MBT doorheen het Maskobos.

Speelnatuur

- www.natuurpuntjabbeke.be
- www.natuurpunt.be/maskobossen

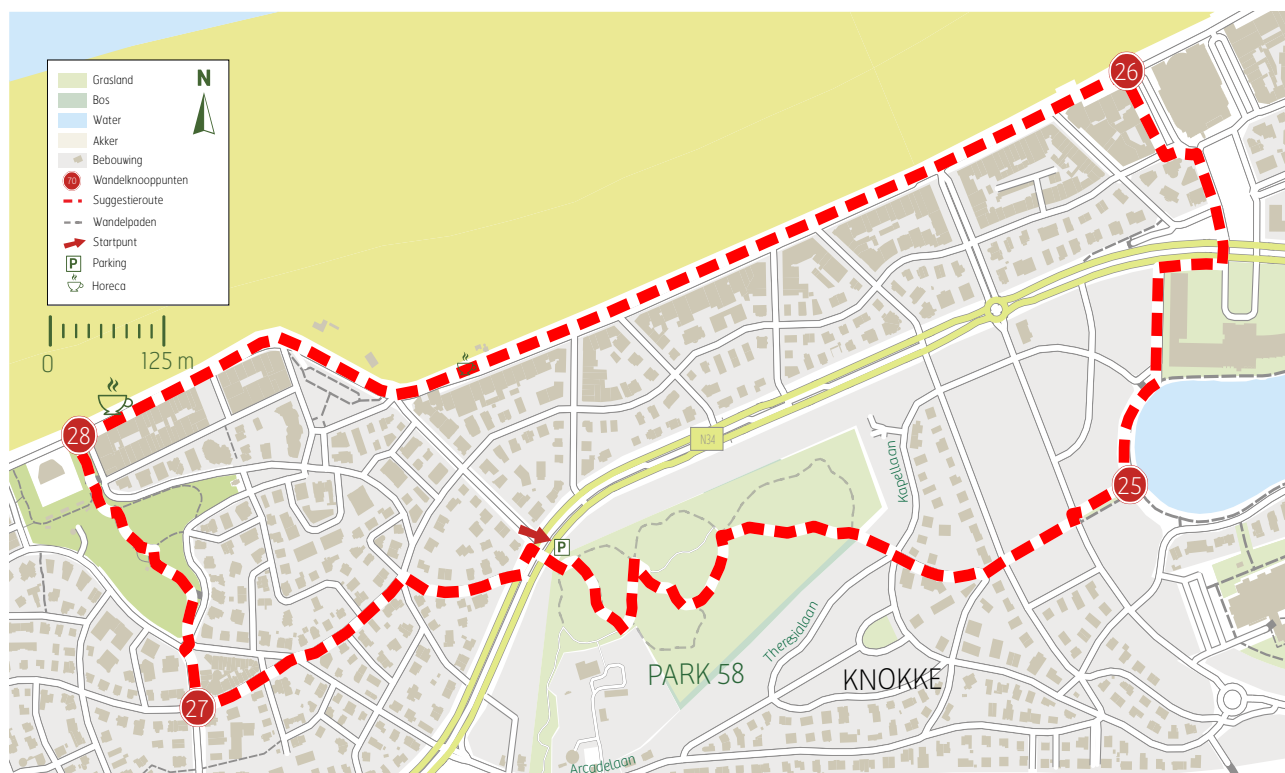
Steun ons met een gift op project "5550".

Groene specht

Park 58

Floristisch pareltje aan de kust

Achtergrondkaart: [openstreetmaps.org](https://www.openstreetmaps.org)

Geel zonneroosje

*Voor mij is de natuur
als thuiskomen, ze
ontvangt me altijd met
open armen en kan
me dragen met al mijn
issues. Ik kan de schoon-
heid zien in de kleine
dingen en dat ontroert
me. Ik laad helemaal
op in de natuur.*

- Nina Van Haecke -

Het duingebied Park 58 in Knokke dankt zijn vrij ongewone naam aan de wereldexpo van 1958, waarbij een deel van dit duingebied ingericht werd als park. Een ander deel van het duingebied bleef onaangeroerd en precies deze duingedeeltes zijn zeer interessant. Ondanks de vrij kleine oppervlakte behoort dit duingebiedje tot de floristische pareltjes van onze kust.

De belangrijkste duingraslanden zijn nagenoeg in hun oorspronkelijke glorie hersteld en je treft bijna alle typische duinplanten van middeloud, kalkrijk duin opnieuw aan.

Omdat Park 58 bestaat uit een ondergrond van oude duinen bevat het zand nog veel kalk uit de schelpenvoorraad. Daardoor groeien er zeer zeldzame planten, zoals Geel zonneroosje, Gewone vleugeltjesbloem, Grote tijm, Kuifhyacint, Nacht- en Kegelsilene en nog vele andere. Samenhangend met deze flora is er de daarop foeragerende fauna, die dikwijls even zeldzaam is.

De oorspronkelijke, schrale duingraslanden ver-
ruigden sterk en dreigden dicht te groeien

met Duindoorn en Amerikaanse vogelkers. Daarom startten de plaatselijke natuurbehoud-
verenigingen in 1987 met natuurbehoudswerken. Deze beheerwerken resulteerden uiteindelijk in een beheerovereenkomst tussen Natuurpunt Knokke-Heist en de gemeente, eigenaar van het gebied. Het volledige beheer van de duingraslan-
den en struwelen berust nu bij Natuurpunt, ter-
wijl de gemeente instaat voor het onderhoud van de verharde paden en het aangeplante plantsoen.

www.natuurpunt.be/natuurgebied/park-58

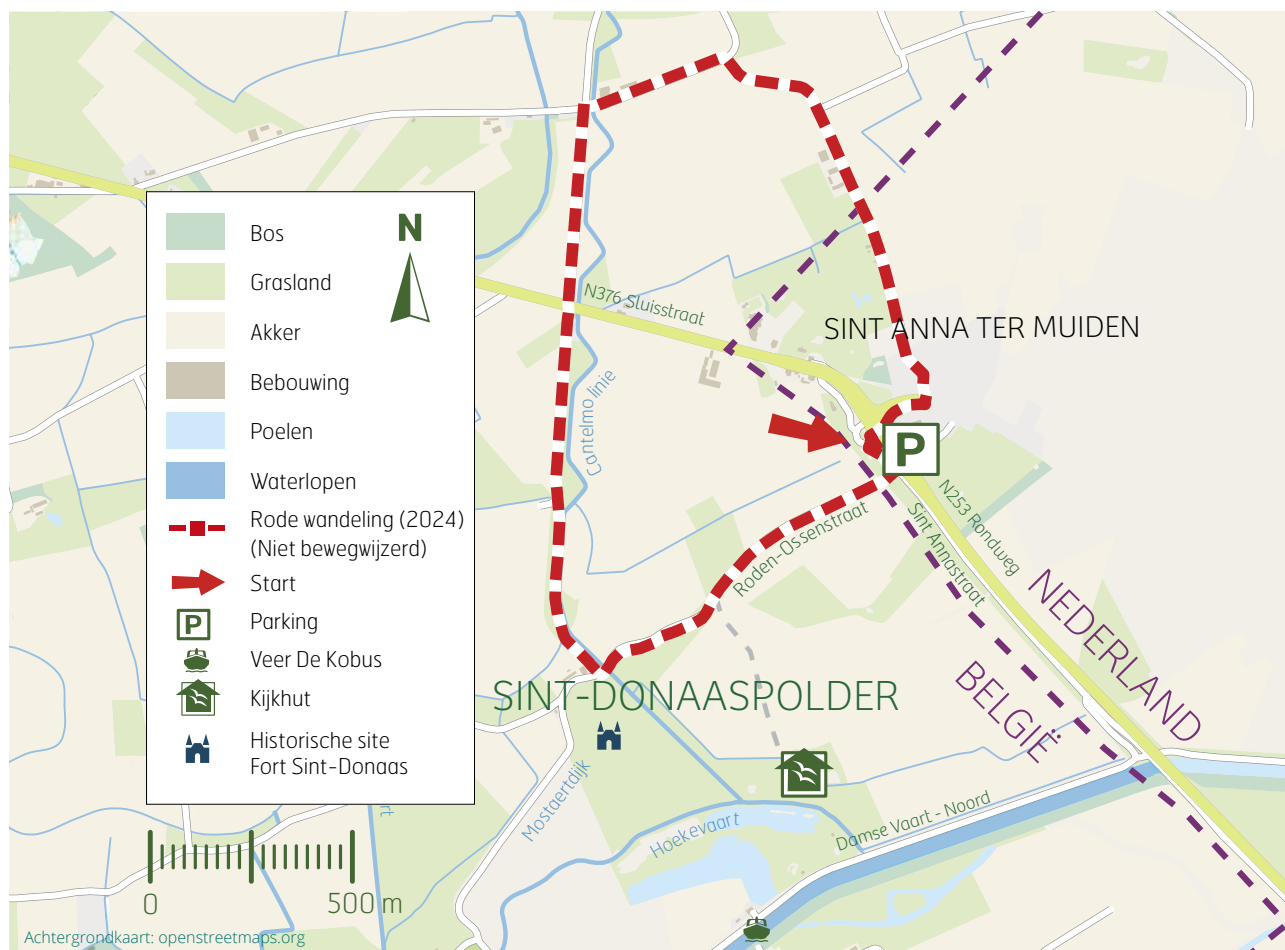
Steun ons met een gift op project "5549".

Kuifhyacint

Sint-Donaaspolder

Ontstaan uit afgedankte kleiwinning

De Vlaamse natuur verwondert en verbaast, zeker de combinatie met het geschiedkundige verleden dat je hier terugvindt. De moeite!

- Ans en Wouter -

De Sint-Donaaspolder, op het grondgebied Knokke-Heist tegen de grens met Nederland, dankt zijn naam aan resten van het oude Spaanse fort Sint-Donaas. Deze polder is deels ook ontstaan uit restanten van de kleiwinning voor de steenfabriek van Hoeke. Het gebied ligt gedeeltelijk in vogelrichtlijngebied.

De Sint-Donaaspolder is een weidevogelgebied, maar een weidevogelgebied met veel kleinschalige landschapselementen. De omgeving heeft een bewogen militaire geschiedenis achter de rug. Deze begon in de tachtigjarige oorlog (1568 - 1648) en eindigde met stellingen in de twee wereldoorlogen. Ook de strijd om de voormalige geul van het Zwin bevaarbaar te houden, laat veel sporen na in dit landschap, met oude dijkstelsels, sluizen en kreken. Een wandeling door de Sint-Donaaspolder is een reis door de geschiedenis.

In 1998 kocht Natuurpunt hier een eerste perceel aan, ondertussen uitgegroeid tot een 50-tal ha. Het gebied is zeer in trek als pleisterplaats van Kolganzen, maar ook talloze eendachtigen en steltlopers komen hier niet alleen overwinteren, maar ook broeden. Er is altijd wel iets te zien.

Neem eens de landweg met de ketting, deze brengt je naar de kijkhut op de voormalige fort-site. Hier heb je een prachtig zicht op de kleiputten en ook op de (vleermuizen-)bunkers. 's Morgens vroeg of tegen valavond kan je hier genieten

van zingende Wielewalen, Cetti's zangers of het concert van de alom aanwezige boomkikker (van april tot juli). Voor je het wandelpad Cantelmolinie neemt, kun je nog even doorstappen tot de Mostaertdijk. Daar sla je links af. Tussen juni en september kun je hier een stukje de weide op, tot het vlonderpad. Let wel op, de weide wordt door koeien begraasd.

De Cantelmolinie, die de Spaanse fortengordel verbond, brengt je naar de Greveningedijk. Hier werd een voormalig bastion van deze linie geres- taureerd. Je kunt meteen rechts afslaan of eerst de linie verder volgen tot de Nieuwe Vrede, een prachtig natuurgebied (rietvelden) in de achter- tuin van het Zwin. Je moet wel onvermijdelijk terug. Deze wandeling is vanaf eind 2024 beschik- baar. In het weekend kan je soms de toren van Sint-Anna beklimmen, hier krijg je een prachtig uitzicht over de historische Zwinstreek. Op een boogscheut van het startpunt ligt het stadje Sluis, zeker ook het bezoeken waard.

Rondweg 8C, 4524 JL Sluis, Nederland

2 - 2,5 uur

- Kijkhut
- Historische site Sint-Donaas

www.natuurpunt.be/natuurgebied/sint-donaaspolder-zwinstreek

Steun ons met een gift op project "5538".

Grutto

Keignaert

Weilanden, sloten en akkers: de Oostendse Kreen

*Hier geniet ik
van een prachtige
open natuur op
de historische
polders en kreken,
dat geeft rust.*

- Diederik Willems -

Ten westen van Zandvoorde, Oostende ligt een gevarieerd landschap met weilanden, sloten en akkers: de Oostendse Kreken. Zo'n 3.000 jaar terug was dit een veengebied, later overspoeld door de zee die een pak zand en zeeklei afzette. Tijdens het Beleg van Oostende (1601 – 1604) groeven de Geuzen een bres in de duinen. Zo ontstond in Oostende een havengeul en in het achterland een modderige vlakte met getijdegeulen, waar het zeewater twee keer per dag in en uit stroomde. Uiteindelijk overmeesterden de Spanjaarden toch de stad.

De modderige slikken en schorren werden op-nieuw ingepolderd tot een lappendeken met weilandjes en grachten en de diepe geulen kregen namen als de Grote en Kleine Keignaert, Zoute-, Sluis- en Oude Straatkreek.

Later degradeerde dat landschap onder invloed van drainages, ruilverkavelingen en parkplannen. Tot in 1997 de Oostendse schepen Miroir 9 ha akkerland aan de niet-bebouwde Keignaert-oever aankocht. Hij liet er herstellings- en inrichtingswerken uitvoeren en gaf de Keignaert met herstelde slenken en poelen in beheer en erfpacht aan Natuurpunt Middenkust. Latere aankopen, ook door Natuurpunt zelf, zorgden ervoor dat het reservaat ondertussen zowat 45 ha groot is.

Sindsdien keerden weidevogels als Kievit, Tureluur en Veldleeuwerik terug, net als riet- en moe-

rasvogels als Kleine karekiet, Rietgors en Blauwborst. Ook Kluut, Kleine plevier en Oeverzwaluw maakten hun comeback. 's Winters verblijven er steeds meer Smienten, Kolganzen en Kleine rietganzen. Naast Dodaars, Krakeend en Tafel-eend zijn ook de Blauwe kiekendief en de Velduil vaste wintergasten. Poelen en sloten vormen nu een prima leefgebied voor kikkers en libellen. Ook Kattedoorn, Lidsteng, Heen en Zeeaster keren terug. Voor de Pinksterbloem moeten we nog volhouden.

Het gebied zelf is niet toegankelijk, maar om deze natuurpracht te ontsluiten voor het publiek loopt langs de bebouwde zijde van de Grote Keignaert-kreek een wandelpad.

Egellaan, Oostende

4,3 km

www.natuurpunt.be/natuurgebied/keignaert

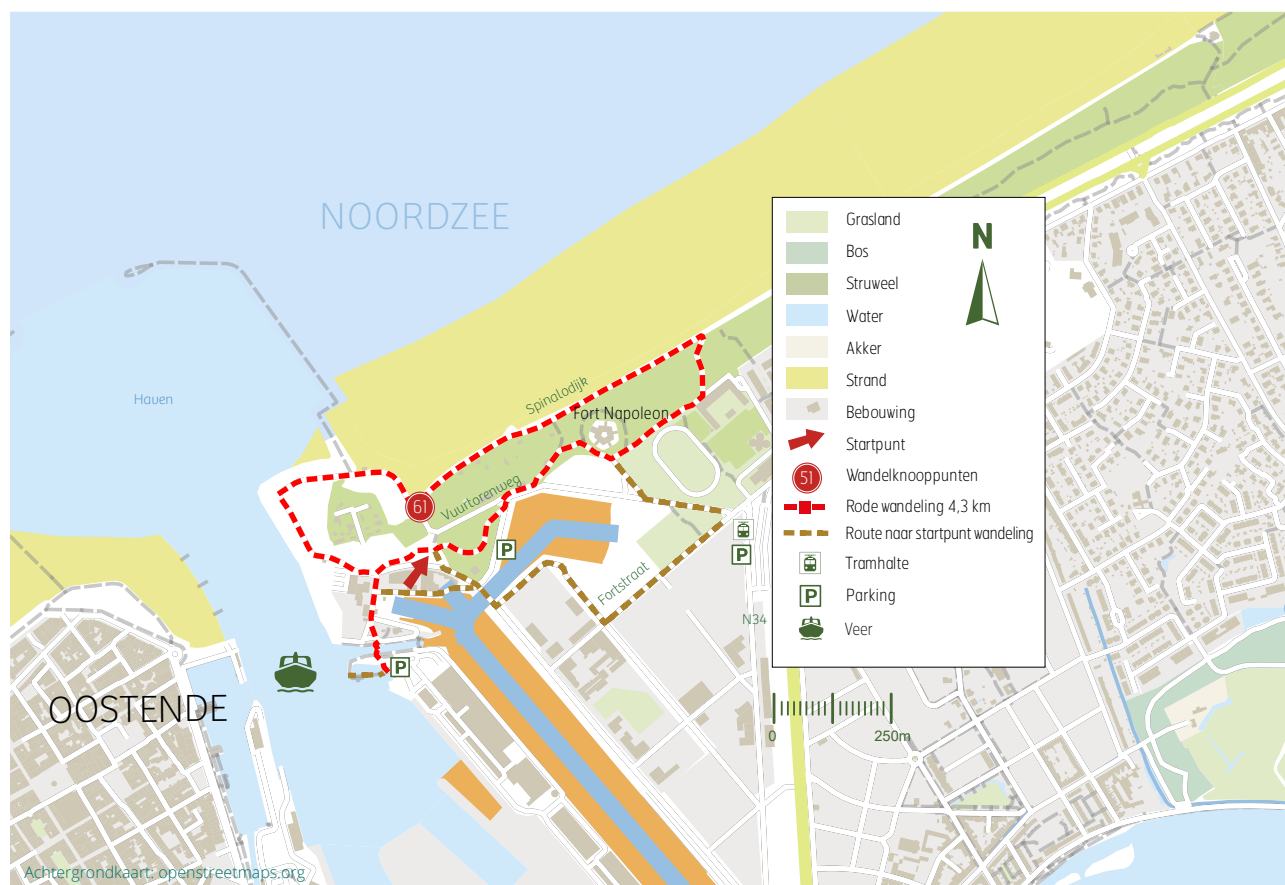
Steun ons met een gift op project "3535".

Blauwe kiekendief

Oosteroever

Interessante duinen

Blauwvleugelsprinkhaan

Geen zee zonder duinen en dankbaar voor Natuurpunt die dit blijvend onder de aandacht brengt. Och, en die eerste gespotte blauwe zeedistel aan onze kust, blijft wonderlijk schoon.

- Iris en Merijn -

Aan de "buitenkant" van de Oostendse havengeul, zigzaggend tussen vuurtoren Lange Nelle, bunker-batterij "Hundius", oostelijke strekdam annex Halve Maandijk, vismijn, Fort Napoleon en andere op-schieters liggen de interessante duinen van de Oosteroever. Dit is met name een smalle gordel tussen de haven en de gemeentegrens met Bredene. Enkele stukken hiervan (9 ha verdeeld over 2 percelen) worden als reservaat beheerd door Natuurpunt Middenkust.

Sinds het ontstaan van de haven ten gevolge van het Beleg van Oostende (1601 – 1604) kreeg die duingordel het zwaar te verduren. Niet alleen voornoemde gebouwen, maar ook bunkers van beide wereldoorlogen, diverse dokken, een militair hospitaal (nu woonwijk), speelpleincomplex Duin en Zee en woonzorgcentrum Godtschalck, havengebouwen en slipways, tot voorzieningen voor de bouw van windmolens op zee ... zorgen ervoor dat er van de oorspronkelijke duinen nauwelijks nog iets overblijft.

Maar hun essentie blijft: de dynamiek tussen stuiven en fixeren van zand tussen Helmgras zorgt voor continu veranderende stuifduinen. Deze witte duinen of zeereepduinen zijn het leefmilieu van typische soorten, zoals Zeepostelein, Blauwe zeedistel, Zeeraket of Blauwvleugelsprinkhaan.

Verderop, waar het duinzand langer gefixeerd wordt door vooral Zandzegge, ontstaan mosduinen en kleurrijke kalkgraslandjes met Muurpeper, Bokkenorchis, Kuifhyacint, Veldhondstong, Duinsabelsprinkhaan en Harkwesp.

Later ontwikkelt zich duindoornstruweel met broedende Roodborsttapuit, Fitis en Grasmus. Daarnaast bieden de bessen in het najaar welgekomen voedsel voor de vele trekvogels. Met ons beheer proberen we het oprukkend struweel in te tomen, exoten te verwijderen en graslandjes te maaien en herstellen. Alles voor de goeie conditie van de diversiteit!

Het gebied is het hele jaar vrij toegankelijk op de wandelpaden en via de zeedijk (Spinoladijk). Wandelingen met natuurgids kunnen op aanvraag via npmiddenkust@gmail.com.

Vuurtorendok-West, Oostende

4,3 km

www.natuurpunt.be/natuurgebied/oosteroever-oostende

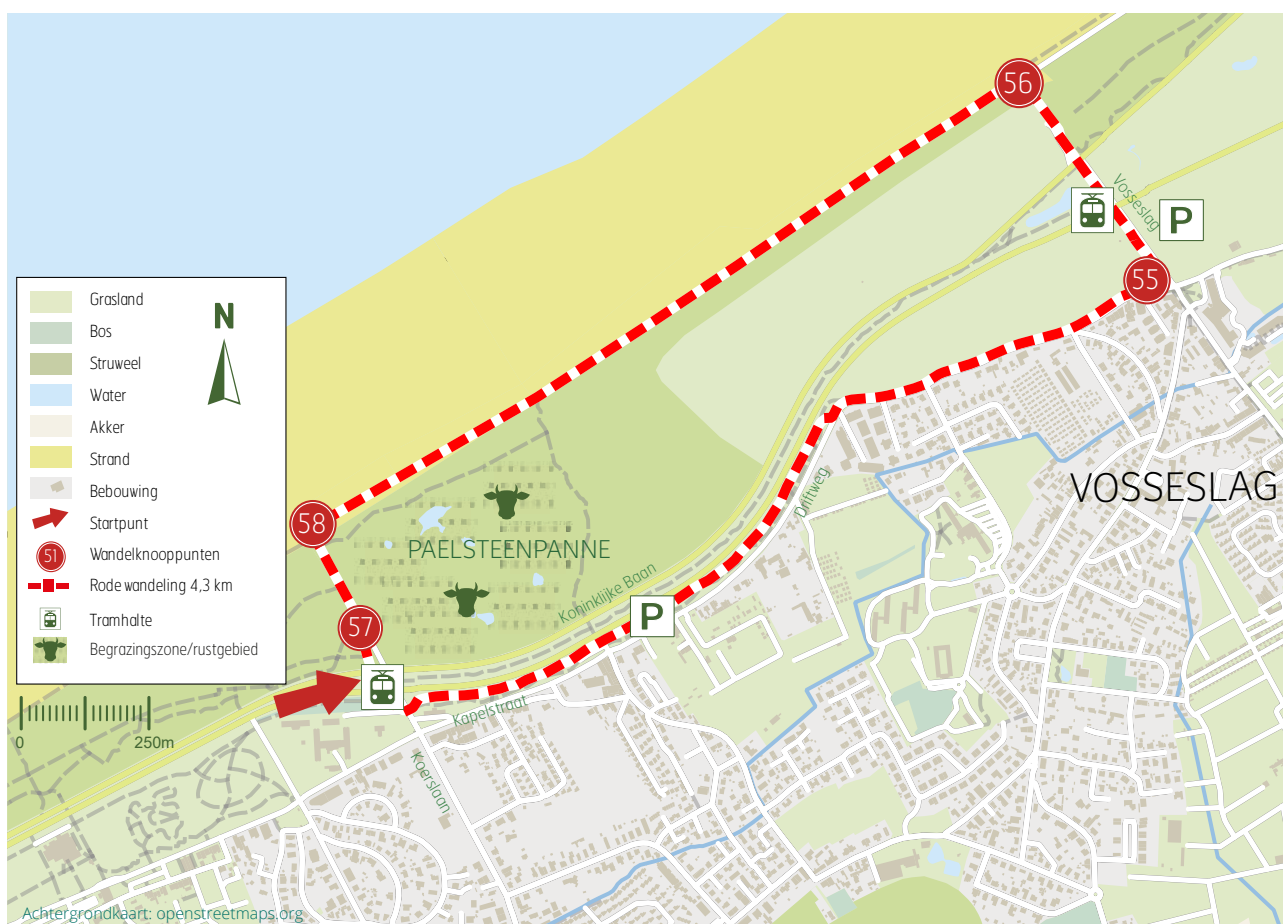
Steun ons met een gift op project "5573".

Roodborsttapuit

Paelsteenpanne

Zeldzame duinvalleien

Dankzij het volhouden van maaien en afvoeren, zie je hier een mozaïek van duingraslandjes en duinpannes. Maar het zijn vooral de duizenden orchideeën die in het voorjaar de show stelen.

- Serge Allein -

De Paelsteenpanne is de grootste duinpanne aan de middenkust aan de voet van het imposante Spanjaardduin. Het reservaat (9 ha) is sinds 1991 in ons beheer; maar helaas niet vrij toegankelijk: de duinenrelicten zijn zo zeldzaam en de recreatiedruk groot. Wel kan je probleemloos kijken vanaf de paden.

Dit kalkrijk duin biedt een bont mozaïek van Duindoornstruweel, bloemrijke graslandjes, drogere mosduinen en enkele poelen met Kleine watersalamander en vele libellen. Duinvorming start met de fixatie van stuifzand door de kolonisatie met Biestarwegras, later neemt Helmgras over op de steeds hoger wordende embryonale duintjes. Zo heeft zich in de loop van een tiental jaar een nieuwe duinrij gevormd voor de vorige zeereep. Typische soorten hier zijn Zeeraket, Zeewinde, Blauwe zeedistel, Duinfranjehoed en Kustbehangersbij.

De bij storm overheersende noordwestenwind stuift het zand hier uit tot aan het grondwater-niveau en boetseert duinen in een hoefijzervorm. Zeldzame planten als Duizendguldenkruid,

Moeraswespenorchis, Geelhartje, Addertong en Zomerbitterling snorren van plezier in de natte duinpanne.

Verderop, in het tot rust gekomen duinzand, mosduinen en kleurrijke kalkgraslandjes, wiken Zandzegge, Duinsterretjesmos, Muurpeper, Walstrobremraap en Bokkenorchis, net als dwergstruwelen met Kruipwilg, Rond wintergroen en Puntwasplaten.

Met het struweel (en de worteluitlopers) van Duindoorn moeten we oppassen. Ze overheersen nu al. Hoewel dergelijk struweel Nachtegaal, Fitis en Braamsluiper huisvest en de bessen in het najaar welgekomen voedsel voor de vele trekvogels bieden, moet het ook niet té worden ... Daarom tomen we de oprukkende Duindoorn in, maaien graslandjes en herstellen de poelen, hierbij geholpen door grazers als af en toe een konijn, ezels of boerenpaarden.

- Koninklijke baan (thv tramhalte Bredene – Renbaan)
- Vosseslag, Bredene

4,3 km

- Begrazingsgebied
- Rustzone

www.natuurpunt.be/natuurgebied/paelsteenpanne

Steun ons met een gift op project "5525".

Nachtegaal

Puidebroeken

Een waar plas-drasparadijs

Slobeend

Waterfau

Groene kikker

Kleine karekiet

Wintertaling

*Als ze enkele randen
iets verhogen, worden
de Puidebroeken
een diepe telloor
ipv een platte
telloor, met nog
meer winterwater!*

- Delphine en
Laure-Anne -

Tussen Middelkerke en deelgemeente Slijpe (net ten noorden van de vaart) vind je de natte Puidebroeken, een waar plas-dras paradijs. Het reservaat (bijna 15 ha) is sinds 1996 eigendom van Natuurpunt.

De Puidebroeken waren eertijds kleiige poldergronden, waarvan men begin vorige eeuw de klei opgroef voor de productie van baksteen. De doorwortelde en daardoor onbruikbare bovenlaag werd op hopen gelegd. Deze hopen zijn nu nog steeds herkenbaar in het landschap. De moere afgegraven gronden evolueerden tot drassige weiden die in de natte wintermaanden over grote oppervlakken onder water komen. Vochtige weilanden van deze omvang worden steeds zeldzamer.

De voedselrijke natte wei- en hooilanden trekken tal van weide- en rietvogels, zoals Kievit, Rietgors en af en toe Graszanger. Vooralsnog ontbreekt koning Grutto. In de wintermaanden zijn de Puidebroeken onweerstaanbaar voor Watersnip en Slobeend, Wintertaling en ander gesnater. Daarnaast profiteren ook amfibieën en insecten van deze natte oase. Hier komen enkele voor de polders zeldzame insecten voor, zoals Gouden sprinkhaan, Kustsprinkhaan en Greppelsprinkhaan. Qua vlinders komen Hooibeestje, Bruin en Oranje zandoogje voor en nog wel / niet meer de Argusvlinder. De plantengroei in dit zwak zilte gebied is ook de moeite waard. Er zijn talrijke pol-

len van Zeegroene en Zilte rus, maar verder nog Lidsteng, Pijptorkruid, Waterbies, Moeraswalstro en Groot moerasscherm.

Voor de toekomst willen we de hoge waterstand behouden en uitbreiden. Door begrazing van weinig vee op een grote oppervlakte ontstaat een rijke variatie van kort afgegeten tot ongemoeid gelaten stukken en dus een verscheidenheid aan leefgebieden.

Wegens de kwetsbaarheid en de kleine oppervlakte is het gebied niet vrij toegankelijk. Je kan wel kijken vanaf de Spermaliestraat. Wil je graag een begeleide wandeling reserveren? Neem contact op met npmiddenkust@gmail.com.

Bruin zandoogje

<https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/puidebroeken>

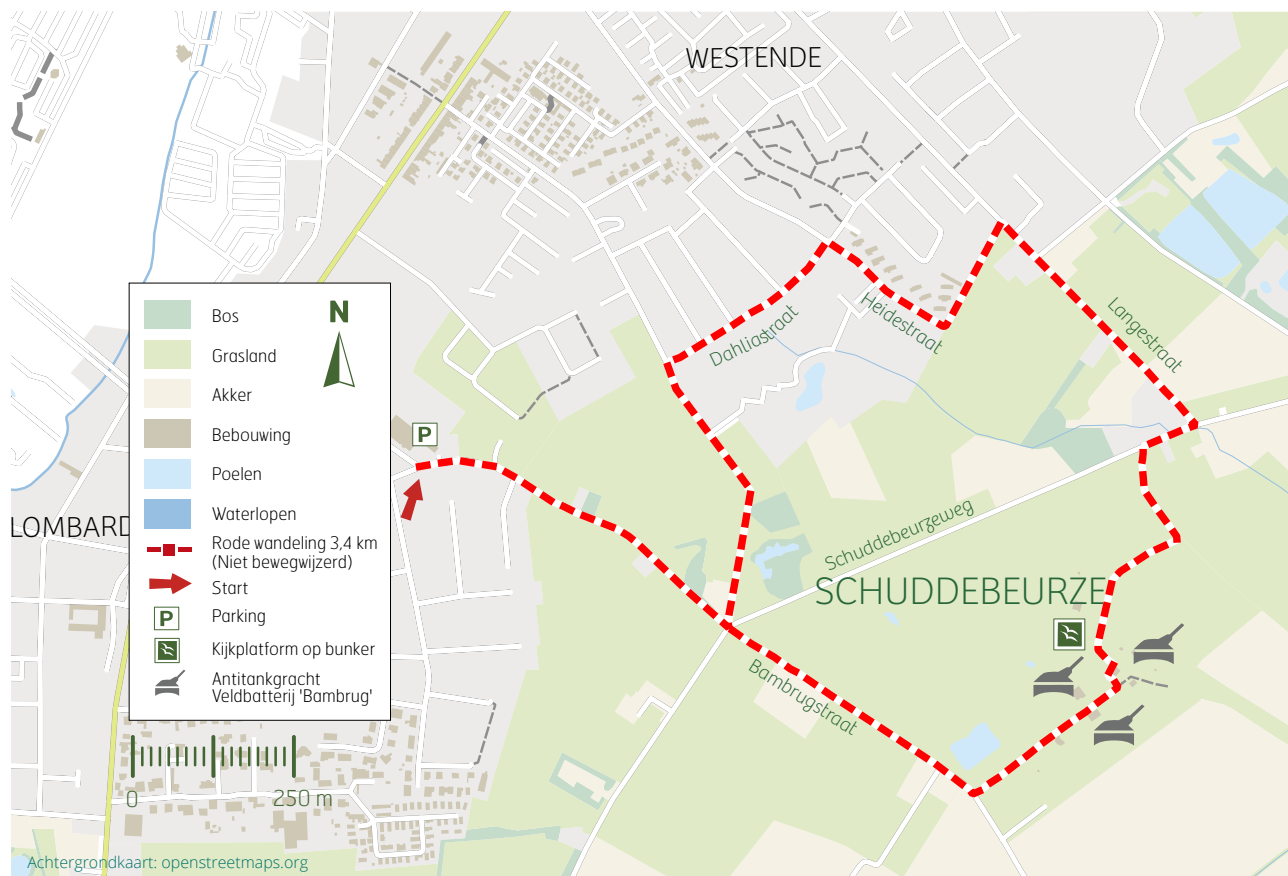

Steun ons met een gift op project "5541".

Westende-
Lombardsijde

Schuddebeurze

Een van de drie oudste duinen aan de kust

Vroege haver

*Straks vlug die Slag
bij Nieuwpoort gaan
winnen, maar dit
Prinsenveld waar mijn
leger bivakkeerde,
moet ik daarna nog
eens bezoeken, zo'n
mooi duingrasland!*

- 'Maurits van Oranje' -

Schuddebeurze ligt op de grens Westende – Lombardsijde, is zowat 50 ha en is grotendeels ons eigendom. Het is, naast Cabourg in Adinkerke en d'Heye in Klemskerke, één van de drie oude duinen aan onze kust. Alle andere zeereepduinen zijn "jong" en zijn met hun schelpresten kalkrijk. De Schuddebeurze-duinen ontstonden zowat 1000 jaar geleden langs de IJzermouning en in die lange tijd loogde het kalk er uit. Daardoor reageert dit zand zuur.

Op zurige zandgronden ontstaan heidevegetaties. In Schuddebeurze stond de Heide erg onder druk van bemesting en landbouwgebruik. Struikheide en Tormentil moet je er dus echt wel zoeken. Maar Schapenzuring, Vroege haver, Tandjesgras, Onderaardse klaver, Muizenoor, Borstelgras, Drienvervige zegge ... zijn er nog in de rest van het heischraal grasland.

Er zijn nog andere potenties, zoals de duinpol-derovergang in het zuiden, een echte (zoetwater) duinbeek, authentieke loopgraven en bunkers en bomputten uit de Tweede Wereldoorlog. En op de drogere delen vind je mosduin met Buntgras, Wegdistel, Bruin blauwtje en Kleine vuurvlinder. M.a.w. er is een grote variatie aan natuurwaarden op korte afstand.

Waar het grondwater dagzoomt, kan een natte duinvallei schitteren. Dat is recent fors in de hand gewerkt door grootschalige werken van het NatuurInrichtingsProject Schuddebeurze dat over meerdere hectares de gebiedsvreemde aarde afgroef tot op het minerale zand. Precies daar schuilt nog Kruipend moerasscherm en ritselt de Kam-salamander, allebei Europees beschermde soorten. Logisch dus dat het gebied alle wettelijke beschermingen geniet.

En als uitsmijter is de Schuddebeurzeweg de oudst vermelde landweg (al in 1244), die van Duinkerke via Westende en Leffinge naar Brugge leidde: de Burgweg. De hedendaagse bezoeker kan wandelen langs de bunkers (eentje met uitzichtsplattform).

Bruin blauwtje

Bamburgstraat 100, Middelkerke

3,4 km

Kijkplatform op bunker

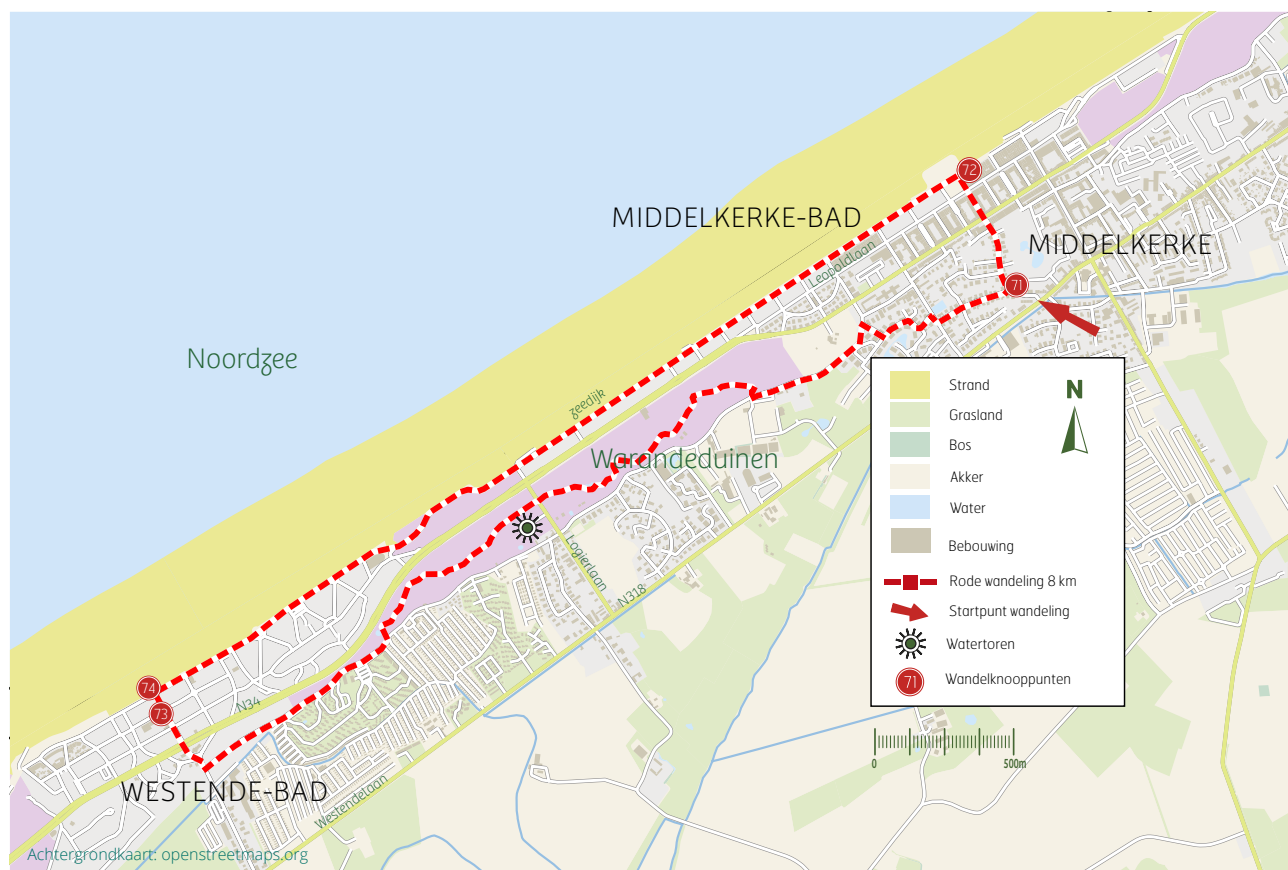
www.natuurpunt.be/natuurgebied/schuddebeurze

Steun ons met een gift op project "5532".

Warande- en Sluysput-duinen

Kalkrijk duingebied

Blauwe zeedistel

De geluiden van de golven, de wind en de vogels zijn als een zachte massage voor ons zenuwstelsel. Niks zo helend als een wandeling in een gebied als dit.

- Ilse Gysel -

60 ha duinen aan weerszijden van Middelkerke zitten onder onze vleugels: de Warandeduinen ten westen en de Sluysputduinen en Schapenweide ten oosten ervan. Er zijn vrij toegankelijke wandelpaden en in de twee vakantiemaanden is er elke zondagvoormiddag een gegidste wandelbeurt. Ook de kustwandelpad (knooppunt 70 via 71 en 73) en zelfs een mountainbikepad passeren er.

De Warandeduinen zijn zowat 2 km lang en hebben een maximale breedte van 185 meter. Halverwege markeert de zgn. drakentoren (de voormalige witte watertoren) het vertrekpunt van bijna al onze rondleidingen. De eveneens smalle Sluysputduinen eindigen helemaal in het oosten aan de Schapenweide, grenzend aan het provinciaal domein (Wal)Raversijde. De Schapenweide omvat een grote zoetwaterplas (met libellen en bloedzuigers) en oeverzone. De zuidgrens met de Duinenweg bestaat uit een niet ondergestoven restant van de Graaf-Jansdijk uit de 15de eeuw.

De veelkleurige begroeiing op de stuivende zeereepduinen, mosduinen en duingraslandjes is aangepast aan wind, zout, extreme temperaturen en weinig water. Zeewinde, Blauwe zeedistel, Zeeraket, Vleugeltjesbloem, Liggende asperge en Blauwe bremraap zijn maar enkele namen. In combinatie met de natte duinvalleien tellen we er 6 orchideeënsoorten en speciaaltjes als Rond

wintergroen, Klein warkruid, Kalkbedstro, Liggend bergglas en Kleine bevernel.

Er is wat kruipwilgstruweel, maar vooral ook duindoornstruweel. Dat laatste houden we in bedwang terwijl we lange linten Rimpelroos actief bestrijden. Naast vogels als Sprinkhaanzanger, Braamsluiper, Graspieper en Roodborsttapuit is ook de verdere beestjeswereld boeiend: Knopsprietje, Bruin blauwtje, Kamsalamander tot zelfs de Eikelmuis.

Naast een wisselvallig konijnenbestand helpen ook enkele ezels en jaarlijkse maaidagen bij ons beheer.

Louis Logierlaan 51, Middelkerke

8 km

www.natuurpunt.be/natuurgebied/warandeduinen

Steun ons met een gift op project "5515".

Graspieper

Zwaanhoek

Zilt, zoet en zompig

Waterkruiskruid

*Genieten in dit
krekengebied en vogels
spotten is een ideaal
rustpunt na een
drukke werkweek.*

- Sofie en Glenn -

De Zwaanhoek: zilt en zoet en zeker zompig ... Komgronden waar het hemelwater van de wijde omgeving in afwatert. In het noorden begrensd door de spoorweg, in het oosten door het kanaal en in het westen door de lintbebouwing tussen Zandvoorde en Oudenburg.

De 160 ha die wij er sinds 1993 beheren, zijn van groot belang voor allerlei weide- en moerasvogels. Duizenden ganzen (Kleine rietgans en Kolgans) en eenden (Smient en Wintertaling) overwinteren er. Verder broeden Kievit, Graspieper, Scholekster, Tureluur, Kluut en Grutto op reliëfrij grasland in de omgeving van de later droogvallende slenken.

De concentratie aan broedende rietvogels (Kleine karekiet, Rietzanger, Rietgors) is het grootst in de zuidelijkste plassen, omdat zich daar een goed ontwikkelde rietvegetatie bevindt. Ook Blauwborst en het zeldzame Baardmannetje, Bruine kiekendief en Waterral broeden in het riet. Indien het niet vriest, blijven ze overwinteren. In de ondiepe ondergrond zit "fossiel" zout water dat hier en daar dagzoomt en een zilte flora onderhoudt met Melkkruid, Zilte rus, Moeraszoutgras en Zee-groene ganzevoet. Potenties naar zilt graslandherstel zijn overal aanwezig. Overal komen nog

drassige kamgraslanden voor. In de sloten bloeit Zwanenbloem, Pijptorkruid, Waterkruiskruid en Grote egelskop. De venige rietmoerassen herbergen nog een aanzienlijke populatie Rietorchis en Echte koekoeksbloem, gelardeerd met plukjes Addertong, Egelboterbloem en Waterpunge.

Langs de vaart Plassendale-Nieuwpoort kan je wandelen en fietsen en heb je een mooi zicht op het reservaat. Daar staat ook een kijktoren, het Karekietnest, van waaruit het gehele gebied kan overschouwd worden. Als je indraait aan de pijlerbrug van de A10-autostrade bereik je na 500 m een kijkwand. Het gebied zelf is verder niet toegankelijk, het is te "zompig".

Wegens de drassige ondergrond en om broedende, pleisterende en overwinterende vogels niet te storen, is het gebied niet vrij toegankelijk. Je kunt er wel langs wandelen, gecombineerd met een zicht op de Keignaert. Wil je graag een begeleide wandeling reserveren? Neem contact op met npmiddenkust@gmail.com.

Egellaan, Oostende

4,3 km

- Kijkhut 'het Karekietnest' (Zwaanhoek 20)
- Kijkwand

<https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/zwaanhoek>

Steun ons met een gift op project "5539".

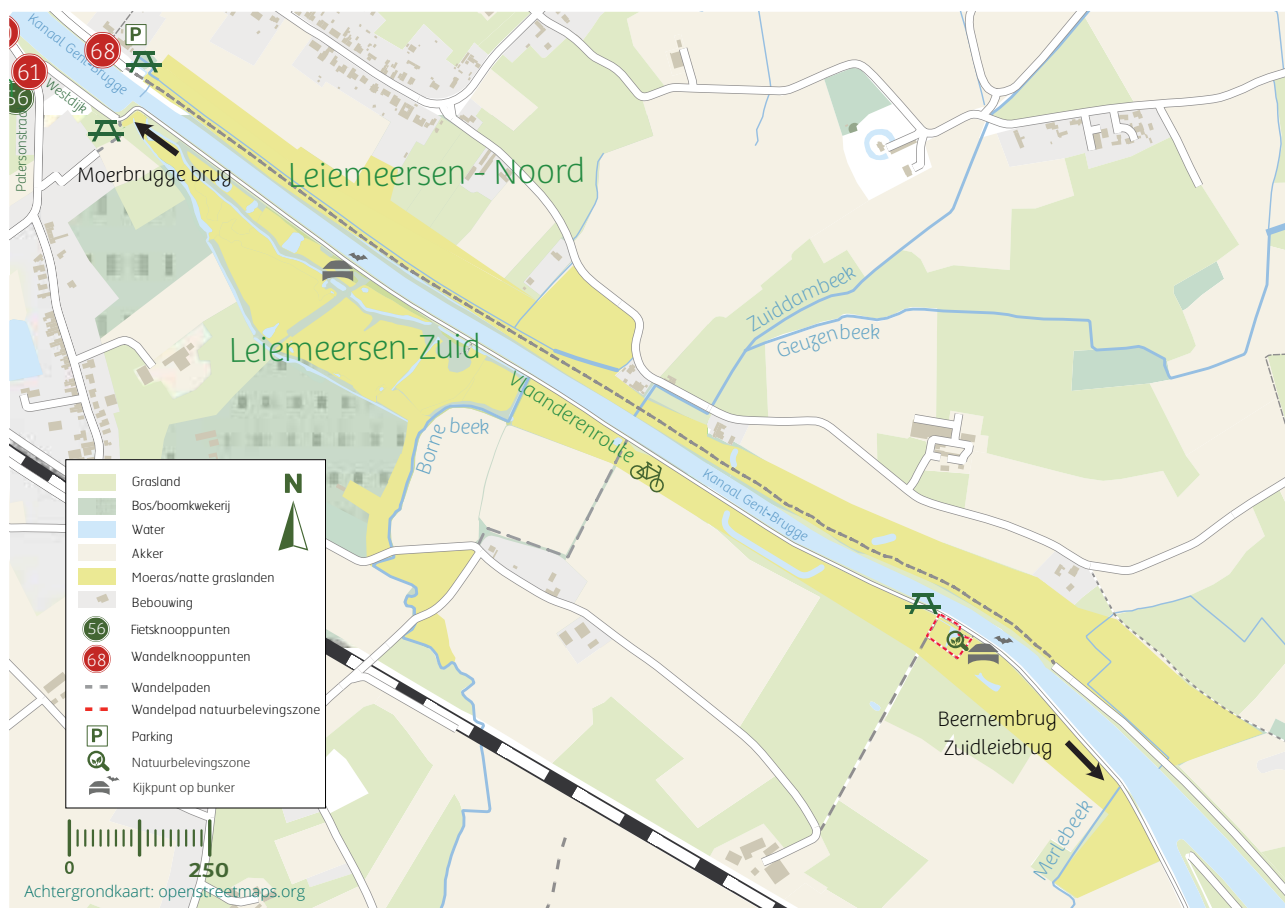

Koekoek

Vallei van de Zuidleie

De Leiemeersen

Unieke veenbodems

Stil zitten is niets voor ons. Elke dinsdag doen we allerlei klussen in de Vallei van de Zuidleie. Altijd is er wel iets te doen. Zo kunnen bezoekers van de prachtige natuur genieten.

- De Bevers -

De Zuidleie, in historische bronnen ook wel 'Reie' genoemd, is de historische bovenloop van de Brugse reitjes. De naam 'Reie' of 'Leie' zou afkomstig zijn van het Keltische 'rogia' wat 'heilig water' betekent. Al in de dertiende eeuw begon Brugge aan het graven van een kanaal in de vallei van de Zuidleie naar de 'echte' Leie richting Deinze. Het is daarmee één van de oudste kanalen van West-Europa. Door schermutselingen met de Gentenaars en economische tegenspoed duurde het nog tot 1625 voor het kanaal Gent-Brugge een feit was. Sindsdien rest van de Zuidleie alleen nog een aantal oude armen aan beide zijden van het kanaal te midden van natte meersen en moeras: De Leiemeersen.

De zeer lage hoogteligging (slechts 5,5 m boven de zeespiegel), in combinatie met opkwellend ijzerrijk grondwater, heeft plaatselijk unieke veenbodems doen ontstaan. Vele typische planten en dieren van laagveenmoeras en bloemenrijke hooilanden, die elders in Vlaanderen vrijwel zijn uitgestorven, komen nog in de Leiemeersen voor. Plaatselijk is het grondwater ook licht kalkrijk, waardoor bijzonder zeldzaam kalkmoeras kan ontwikkelen. Blikvangers zijn de tienduizenden Wilde orchideeën in het voorjaar, een fenomeen dat uniek mag genoemd worden voor West-Europa. Door de verscheidenheid aan bodemtypes en vochtgradiënten komt ongeveer een vijfde

van de inheemse wilde flora van Vlaanderen in het gebied voor. Een echte schatkamer voor de biodiversiteit!

Sinds 1981 is Natuurpunt in de Vallei van de Zuidleie actief om de natuur- en landschapswaarden in stand te houden of te herstellen. Oude meanders van de Zuidleie worden terug uitgegraven. Stortplaatsen worden opgeruimd. Houtkanten worden aangeplant en poelen aangelegd. Graslanden worden gemaaid met speciaal aan het moerassig karakter aangepaste machines. Elders wordt er voor het beheer samengewerkt met lokale landbouwers. Via het jaagpad langs het kanaal (op de rechteroever nog onverhard) kan het gebied verkend worden.

- Leiemeersen-Noord: einde Oostdijk (verhard jaagpad), Oostkamp.
- Leiemeersen-Zuid: brug Moerbrugge aan de Warandeputten

4 km heen en terug op het jaagpad (honden aan de leiband)

- Bulskampveldfietsroute
- Vlaanderenfietsroute
- Kunststedenfietsroute

- <https://valleivandezuidleie.be/info-over-de-vallei-van-de-zuidleie/leiemeersen/>
- <https://valleivandezuidleie.be/info-over-de-vallei-van-de-zuidleie/leiemeersen-noord/>
- <https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/vallei-van-de-zuidleie-leiemeersen-warandeputten-gevaert-noord-bornebeek-merlebeek>

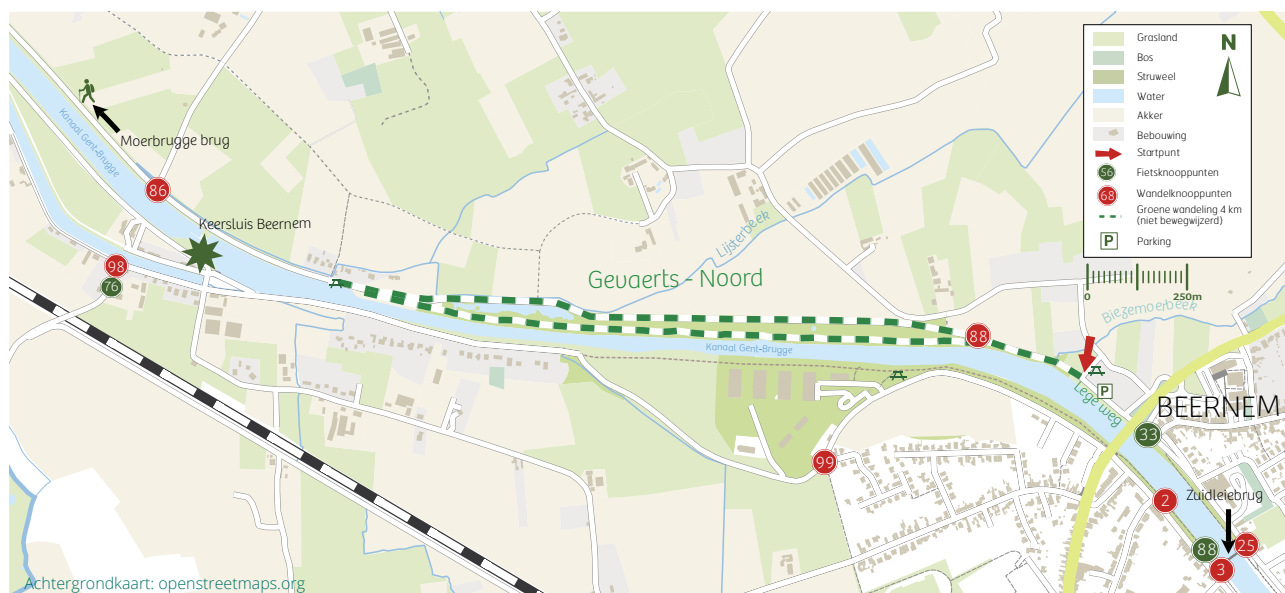
Steun ons met een gift op project "5506".

Vallei van de Zuidleie

Gevaerts-Noord

Een historisch wastineland

*Altijd genieten
als we tussen de
oude Zomereiken
wandelen langs het
kanaal en de schepen
zien die voorbijvaren,
en aan de andere zijde
de ezeltjes die grazen.*

- Guy en Rosa -

Tussen 1856 en 1864 werd de bocht van het kanaal Gent-Brugge aan het 'Fort' in Beernem afgesneden dwars doorheen een hoge zandrug. Zo ontstond het huidige kanaaltracé, diep verzonken in het landschap. Op vele plaatsen zijn de steile kanaaltaluds ondertussen geërodeerd en een ideale broedplaats voor de Ijsvogel. In de braamstruwelen broedt de Braamsluiper en sporadisch ook de Nachtegaal.

Vroeger begraasde een trekkende schaapskudde de kanaalbermen. Dankzij hen bleef het landschap open en konden typische soorten van schrale zandgronden standhouden. Nu grazen hier Gallowayrunderen en ezels. Ze onderhouden een "wastinelandschap": 'woeste gronden' met een afwisseling van bos, struweel en schraal grasland, kenmerkend voor de vroegere veldgebieden in de regio. Het gebied geeft een impressie hoe delen van het nabijgelegen Beverhoutsveld er ooit moet hebben uitgezien.

Tal van zeldzame planten en dieren van heiden en arme zandgronden vinden hier nog een toevluchtsoord. Typische soorten als Brem en Gaspeldoorn komen in het voorjaar prachtig tot

bloei. Opgelet voor geritsel in het gras: misschien is het een Levendbarende hagedis of Hazelworm (een pootloze hagedis). In de vennetjes komt de Poelkikker voor en scheren libellen over het water. In de maand juni worden de graslanden opgefleurd door talloze Gevlekte orchissen en Bosorchissen.

Op de schrale kanaalbermen huizen kolonies Wilde bijen en Graafwespen, waaronder de Bijenwolf. In het najaar is het gebied een paddenstoelenparadijs met Vliegenschwammen, Boleten en Wasplaten.

Voorbij Beernembrug (aan verkeersbord "uitgezonderd plaatselijk verkeer"), ofwel aan de huizen ter hoogte van de keersluis.

3,7 km op de kanaaldijk (honden aan de leiband), onderdeel van de Beverhouts wandelroute en GR129

- <https://valleivandezuidleie.be/info-over-de-vallei-van-de-zuidleie/gevaerts-noord/>
- <https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/vallei-van-de-zuidleie-leiemeersen-warandeputten-gevaert-noord-bornebeek-merlebeek>

Steun ons met een gift op project "5506".

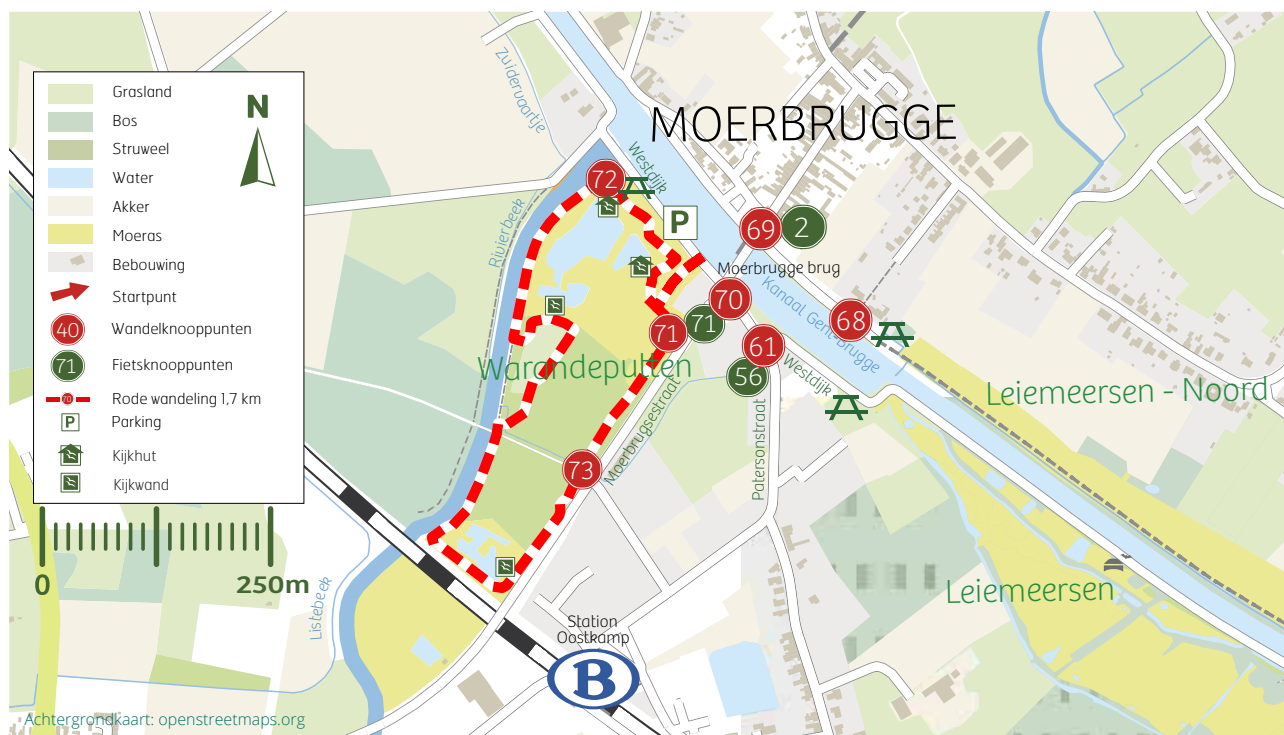

Vliegenschwam

Vallei van de Zuidleie

Warandeputten

Water, moeras en vlinderrijk grasland

Ik kom hier graag wandelen met mijn kleinkinderen. De Gallowayrunderen zijn mijn favorieten. Zo'n schatjes. Voor Natuurpunt hou ik er graag een oogje in het zeil.

- Roos -

In de periode 1987-1990 is het kanaal Gent-Brugge ter hoogte van Moerbrugge verbreed en werd er een nieuwe beweegbare brug gebouwd. Met de vrijgekomen grondspecie werden 10 ha laag gelegen valleigronden aan de monding van de Rivierbeek gedeeltelijk opgehoogd. Na uitvoering van de werken kon de natuur spontaan bezit nemen van het terrein en er ontstond moeras, wilgenbos en bloemenrijk grasland.

Het natuurgebied is in 2002-2003 aantrekkelijk ingericht voor wandelaars en natuurliefhebbers. Graafwerken creëerden bijkomende waterpartijen en moeras. De naam 'Warandeputten' verwijst naar het aangrenzende bosgebied 'de Warande'. Het maakt deel uit van de waardevolle natuurgebieden in de Vallei van de Zuidleie, waarin het kanaal werd uitgegraven.

Het gebied ontvangt alleen regen- en grondwater en vertoont een rijk waterleven, waaronder Groene kikkers, Waterjuffers en libellen. Voor vogels zijn dit allemaal smakelijke hapjes en met wat geluk kom je op je weg zeker Waterhoen, Meer-

koet, Wilde eend en Blauwe reiger tegen. Vanuit de kijkhutten zijn op de grotere waterplassen nog vele andere water- en moerasvogels te zien.

De absolute vedette is de Ijsvogel. Dit juweeltje onder de vogels broedt jaarlijks in de Warandeputten. Spits in de kijkhutten de oren voor een schel "tsie-tsie" geluid en je geduld wordt beloond. De ondiepe waterzones worden geleidelijk gekoloniseerd door riet- en lisdoddevegetaties. Hier leven meer mysterieuze vogels als Kleine karekiet, Rietgors en Waterral. Tijdens je rondwandeling (1,5 – 2 km) kan je ook nog genieten van relictten beekbegeleidend elzenbroekbos en waardevolle bloemenrijke graslanden met veel vlinders.

Moerbruggebrug, Oostkamp.

1,7 km (honden aan de leiband).

- 2 kijkhutten
- 2 kijkwanden
- Picknicktafels
- Vlonderpad door moeras en open water

- Vlaanderenfietsroute
- Kunststedenfietsroute

- www.valleivandezuidleie.be/info-over-de-vallei-van-de-zuidleie/warandeputten/
- <https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/vallei-van-de-zuidleie-leiemeersen-warandeputten-gevaert-noord-bornebeek-merlebeek>

Steun ons met een gift op project "5506".

Dodaars

De Pilse

Bijzondere natte-voeten-planten

De Pilse, het kleinste natuurgebied van Zedelgem (5 ha), is een parel met diverse troeven: een moerasgebied, poelen, houtkanten, bosbomen, graslanden en fruitbomen.

- Johan Gaudesaboos -

De laagte aan de Zedelgemse dorpsrand is vermoedelijk ontstaan door kleiwinning voor het bouwen van de Zedelgemse kerk. Maar in de kerk zit er meer klei dan men ooit uit de Pilse zou kunnen gehaald hebben.

De landschapsdepressie wordt door ijzerkwel gevoed. Het grondwater uit de diepere lagen voert mineralen, waaronder ijzer, naar het oppervlak aan. Bovengronds oxideert het ijzer en kleuren ijzerbacteriën een dunne film op het wateroppervlak. De minerale kwel heeft een link met bronnetjes aan de voet van de Keiorumheuvel, die 22 m boven zeeniveau uitsteekt en de hoogste verhevenheid van zandig Zedelgem is. De klokkeput in De Pilse is zo'n kwel die geregeld grondwater naar de oppervlakte stuwt.

Heel bijzonder zijn de natte-voeten-planten, die van wisselende waterstanden en voedselarme kwelwaters houden, zoals Waterviolier met fijn ingesneden ondergedoken blaadjes en de recht-uit-het-water staande paardenstaarten van (inlandse) Holpijp. Deze laatste is voor de regio zeldzaam. Taaie waterplanten hebben meestal een holle stengel. Grote egelskop, Gele lis, Lisdodde en het Pijptorkruid houden gezelschap met Pitrus, Gele waterkers, Groot moerasscherm en Blaartrekkende boterbloem. Je verslikt je bij deze plantenoase in dit kleine reservaat. Net buiten de waterpartij vinden

we een bloeipalet in het natte grasland met Echte koekoeksbloem, Pinksterbloem, Kattenstaart, Grote wederik en Valeriaan. Het is een speelterrein voor vroege fladderaars. Op de droge rug zetten Bosanemoon en Speenkruid de toon in de schaduw van Nagelkruid, Zenegroen en Brunel. De gaten in de houtkant van Knotpopulier en -wilg worden gedicht met Gelderse roos en Vlier. Guirlandes van Kamperfoelie en Hop slingeren tussen de staanders.

Krinkelwinkeldingen, Eénoogkreeftjes en Water-vlooien zijn hier zomerse baders. Paardenbijter en Grote keizerlibel schieten er door de lucht. Vliegt er dan toch eentje plat op de buik over het water? Een Platbuik natuurlijk! Hoe schoon is deze plek als de avondzon haar licht over de plas laat schijnen en een volle maan zich laat zien. Alles lijkt in gouden tinten te vergaan!

- www.natuurpuntzedelgem.be
- <https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/de-pilse>

Steun ons met een gift op project "5530".

Bosanemoon

Doeveren

Aan de oever van een vijver

*Elke stap in
Doeveren is
een ontdekking.*

- Erwin Deraus -

Doeveren, dat “aan de oever van een vijver” betekent, is een natuurgebied dat zich uitstrekt over de gemeentes Zedelgem en Oostkamp. De autosnelweg E403 snijdt deze natuurparel door in een oostelijk en westelijk deel.

Oost-Doeveren bestaat vooral uit loofbos, waar ook naalddhout als Grove den en Lork werden aangeplant. Deze bospercelen liggen op de flanken van de Mars- en Lijsterbeek en zijn van nature natter dan het westelijk deel aan de overkant van de snelweg. Wat op slot blijft in het oosten, wordt open gekapt en geplagd in het westen!

De typerende heidegebiedjes voor de Brugse veldzone maken West-Doeveren uniek. Er is de dynamiek van schraal en grazig grasland met niveauverschillen, oprukkende bramen-gordels en opschietende boompjes, een oude maisakker dat tot jong bos met Duinriet explodeert, maar ook de glorie van oud bos en waterpartijtjes die de woestenij in deze zandbak weer tot leven laten komen. Doeveren en omstreken was vroeger één groot heidegebied in de vallei van de Langedijkbeek-Kerkebeek, maar bestaat nu grotendeels uit bossen.

De heide dankt zijn heropleving aan de lange kiemkracht van de zaadbank die onder het bos

zit. Wanneer open plaatsen ontstaan en de rijke humuslaag wordt afgestoken, zorgt voldoende licht en warmte voor het kiemen van de zaden. Deze heide biedt perspectief om het natuurgebied naar een open “wastinelandschap” te laten evolueren. Dat oorspronkelijke landschap typeert een mozaïek van heide en halfopen bos met vennen. Aangeplante vuilboomeilandjes laten ons dromen van het Groentje, een adonis onder de fladderaars. We zijn in de wolken met het foerageergebied van Kleine ijsvogelvinder, maar ook Landkaartje en Keizersmantel kunnen ons bekoren. In een grasland is een groot ‘ven’ gegraven om het waterleven tot in het hart van het gebied te brengen.

Gallowayrunderen begrazen het gebied. Ze verblijven hier de hele winter en worden als (na-) begrazers op het hooiland ingezet. Ook in de bospercelen schuwen ze het harde werk niet. Ze voorkomen verbossing van de hei en gedunde percelen. Het begrazingsblok is omrasterd en wandelaars komen via klaphekjes binnen.

- Parking Rijselsestraat: Zijstraat Rijselsestraat, 8020 Oostkamp
- Parking Sijslostraat: ter hoogte van brug autostrade (E403), 8020 Oostkamp

3 km - 3,2 km of 11,8 km

- www.natuurpuntzedelgem.be
- www.natuurpunt.be/natuurgebied/doeveren

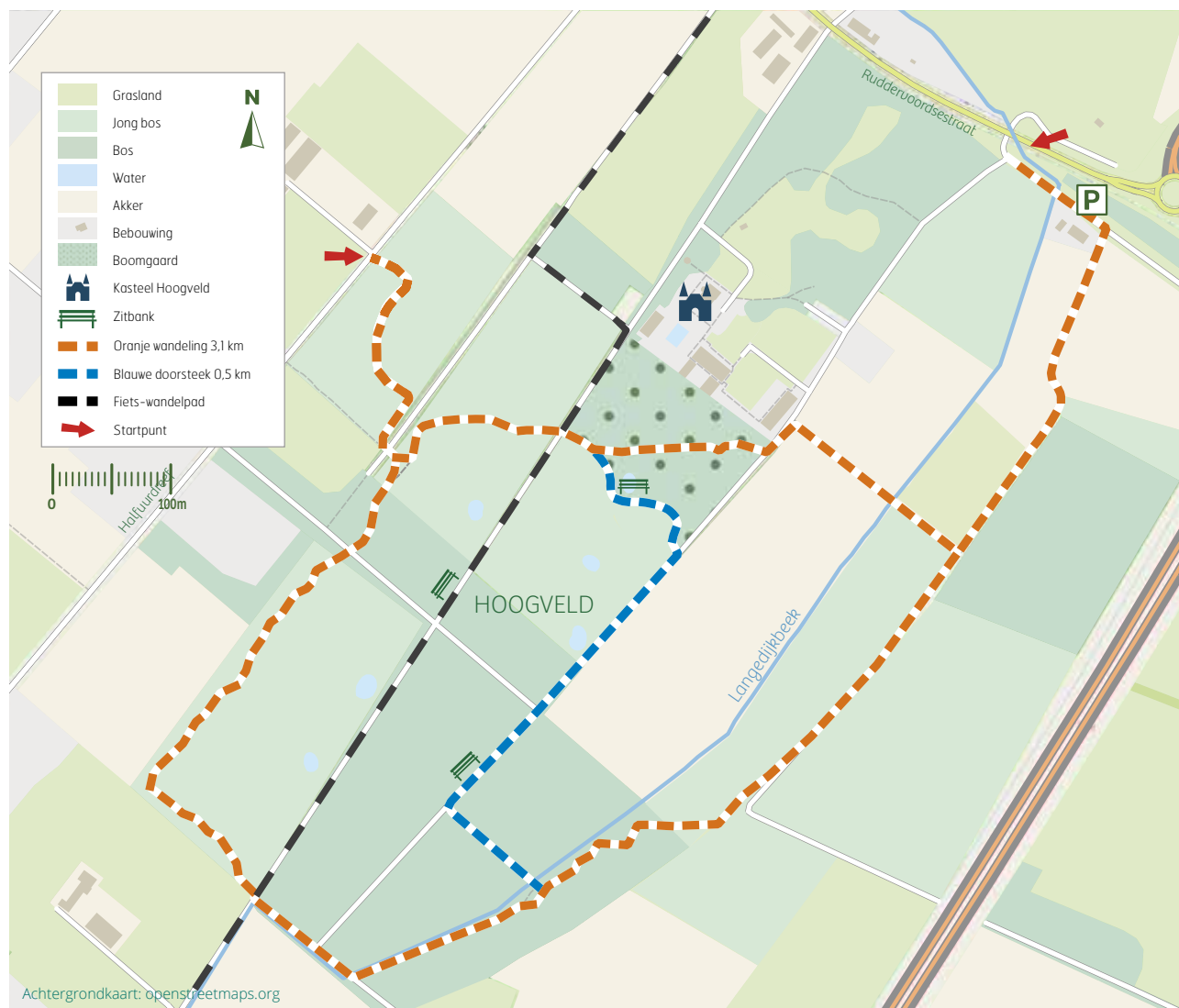
Steun ons met een gift op project “5553”.

Groentje

Hoogveld

Stapsteen in de bosgordel tussen Brugge en Torhout

De stroom van een rivier hou je niet tegen. Maar als elkeen nu eens een steen verlegt, dan...

- Patrick Vandierendonck -

Bossen omarmen het kasteeldomein Hoogveld. Rond dwalen in deze bossen is alsof je stappen terugzet in de tijd. De vroegmiddeleeuwse woestenij kwam door menselijke invloeden onder druk te staan. 'Natuurlijk' werd gaandeweg 'half natuurlijk'. De opeenvolging van ontbossen, herbebossen, plaggen steken, heide beheren, laagtes beweiden en akkers op hoge ruggen bewerken, boetseerde het landschap van vandaag.

Rechte dreven herinneren aan bosontginning, rabatten aan ontwatering en hoge humusbedden aan bebossing. In deze vervlogen tijden lagen verschillende viskweekvijvers die de tand des tijds niet konden doorstaan en gedempt werden. Wat begon met een manoir van een rijke Brugse familie evolueerde al snel tot een kasteeldomein met als belangrijkste bewoner baron Raoul van Zuylen (periode 1910 tot 1962). Zijn geest spookt nog altijd door de bossen.

Kleinere bospaden wisselen af met rechte dreven die een wandeling alleen maar avontuurlijker maken. Je slentert langs jong en oud bos, een akker, grasland, een beek en poelen. Kortom: een afwisselend boslandschap vol gezoem, geritsel en gezwam!

Om de eigen voorziening van kasteelbewoners en zijn dienaren te garanderen, was fruit zeer

gegeerd. Enkele oude fruitbomen overleven nog als veteranen in de bosrand. Een appelgaard aanplanten was een goed idee. Na enkele jaren zullen de hoogstamappelaars van oude rassen renderen. Er wordt geëxperimenteerd met 'niet maaistroken' in de gaard als vluchtzones voor insecten. Ostentatief staat aan de zuidelijke rand een bijen- en insectenhotel. Welkom beestjes!

Aan de oude Langedijkbeek wandelen we langs de rabatten. Dit zijn percelen met verhoogde brede bosbedden en daartussen ontwaterende laantjes, een bebossingstechniek van natte laagtes waarop een gemengd bos van loof- en naaldhout werd aangeplant. Hier is de ondergroei van Amerikaanse vogelkers een echte bospest. Een welriekende schoonheid op de rabatten is het Dalkruid. Het bloeit graag op zure bodems in eiken-beukenbos en is een belangrijke groeiplek voor de regio! Iets dieper in de donkerte vinden Reetjes een ideale rustplek.

Carpoolparking (thv Ruddervoordsestraat 116), Zedelgem

3,1 km

- www.natuurpuntzedelgem.be
- www.natuurpunt.be/natuurgebied/hoogveld

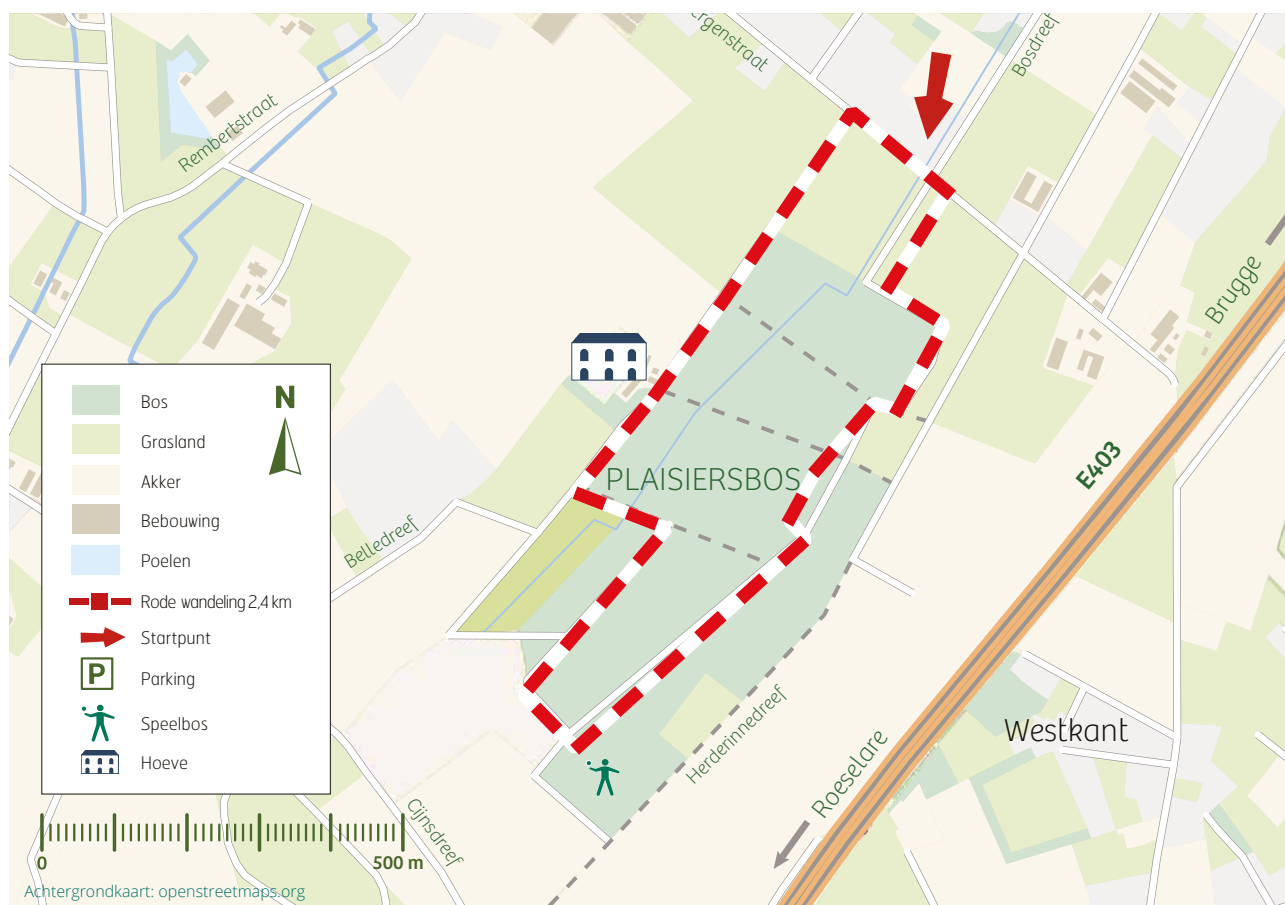
Steun ons met een gift op project "5534".

Zwartsprietkopje

Plaisiersbos

Gemengd loofbos

Salomonszegel

Plezier
voor
jong en oud.

- Maarten Goessaert -

Met zijn dertig hectaren hebben we een divers gemengd loofbos van droge, natte en zure gradiënten die een verschil maken in natuur- en beleavingswaarde! Van de eertijdse 'krakke' of 'purperen hei' op een zandige woestijn of wastine merken we nog heel weinig. Dit immense veld strekte zich uit van Lichtervelde over Bulskampveld tot aan het Drongengoed (Ursel).

Nu ervaren we de landschapslittekens van een ontginningsdramatiek. Vele bossen gingen voor de bijl en heide werd omgezet naar akker of grasland. Ook een dorp kreeg vorm op een dam-bord van lanen, getrokken op het ritme van de industriële revolutie halfweg de 19de eeuw. Begin de 20ste eeuw werd het dorp Zeldegem een late boreling. Het 'veld' verwijst in vele plaatsnamen naar de heide. Hier waren bezembinders aan het werk en de dorpelingen werden als wereldburgers tot 'krakkevolk' gedoopt.

Aristocratische families plantten er opnieuw een gemengd loofbos aan langs de oevers van een kronkelende Langedijkbeek. Als regen met bakken uit de hemel valt, zwelt de beek en zet de laagste delen onder water. De adem van de

adel voel je nog altijd bij het zien van hagelinslag op Beuken.

In de centrale bosdreef kijk je op het rondbogen-metselwerk van de geklasseerde boswachters-woning. Het lijkt of deze dreefeinder een schilderij inlijst. Tja, adellijke schoonheid charmeert! Hier woonde boswachter August Plaisier, naar wiens naam het bos is genoemd. Een bijzonder valleibosje! Een 'eiken-berkenbostype' blijft dominant in de streek. We onderscheiden een zeldzamer valleibos van 'eik-haagbeuk' rond de oude beek-meander. Tussen de echte eik- en beukreuzen vinden we sporadisch nog jonge Haagbeuken. Iep, Es, Els, Esdoorn en Vlier nemen de overhand.

In het voorjaar wordt een wit tapijt uitgerold met frêle Bos-anemoontjes en een gele toets van Speenkruid. Witte klaverzuring bezet de natste plekken. Het blond Pijpenstrooetje vind je op de droogste plekken. De roomkleurige klokjes van de Veelbloemige salomonszegel bengelen aan gekromde stengels en zomerse taferelen worden geschilderd met koningsblauw van Kleine maagdenpalm.

Witte klaverzuring

Bergenstraat / Bosdreef, Zeldegem

2,4 km

Speelbos

- www.natuurpuntzedelgem.be
- www.natuurpunt.be/natuurgebied/plaisiersbos

Steun ons met een gift op project "5552".

Jouw legaat voor de natuur

Steeds meer natuurliefhebbers zien hoe moeilijk onze dieren en planten het de laatste jaren hebben. Denk maar aan de problemen met droogte, stikstof, te weinig insecten, te veel invasieve soorten ... En ga zo maar verder.

Om onze natuur in al haar rijkdom te behoeden voor die bedreigingen is een vereniging als Natuurpunt meer dan ooit broodnodig. Met een testament kan je onze lange termijnwerking ondersteunen. Joost Verbeke geeft je gratis al het advies dat je daarbij nodig hebt. Zo stap je goed voorbereid naar de notaris, om je toekomstige steun voor onze natuur in je testament te verankeren.

Joost Verbeke,
contactpersoon
schenkingen en legaten

**Meer informatie of een
persoonlijk gesprek?**

0477-20 47 27
joost.verbeke@natuurpunt.be
www.natuurpunt.be/legaten

Deze wandelgids is een uitgave van:

Natuurpunt Brugs Ommeland & Middenkust

www.natuurpuntbrugsommeland.be

Voorzitter:
Rudi Vantorre
rudi.vantorre@telenet.be

Coördinator:
Ans Dewolf: 0492/72 30 40
ans.dewolf@natuurpunt.be

Maatschappelijke zetel:
Dammesteeweg - 8340 Damme

Correspondentieadres:
Korendragersstraat 4 - 8000 Brugge

Aangesloten afdelingen en werkgroepen

- Vogelwerkgroep Mergus:
Frank De Scheemaeker:
fds4022@gmail.com
- Vogelwerkgroep Middenkust:
np.middenkust@gmail.com
- Vleermuizenwerkgroep:
Bob Vandendriessche:
bobudd@hotmail.com
- Natuurpunt Beernem:
natuurpuntbeernem@gmail.com
- Natuurpunt Blankenberge:
Kristien Popelier:
kristienpopelier@telenet.be
- Natuurpunt Brugge:
Wim Jans:
wjans566@gmail.com
- Natuurpunt Damme:
Patrick Meire:
patrick.meire.np@gmail.com
- Natuurpunt De Haan
Antoon Ouaere:
natuur.dehaan@gmail.com
- Natuurpunt Gulke Putten:
Christine Verscheure:
christine.verscheure@gmail.com
- Natuurpunt Jabbeke:
Joeri Van Bijlen:
joeri.van.bijlen@gmail.com
- Natuurpunt Knokke-Heist:
Catherine Matthys:
catherine.matthys2@telenet.be
- Natuurpunt Middenkust:
np.middenkust@gmail.com
- Natuurpunt Oostkamp:
Hugo Boden:
boden.h@skynet.be
- Natuurpunt Zedelgem:
maarten@natuurpuntzedelgem.be

Natuur voor iedereen

Bezoekerscentrum Uitkerkse Polder
Kuiperscheeweg 20, Uitkerke -
050/42.90.40.
uitkerkseppolder@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum De Pulse
Dammesteeweg 2, Damme
In volle opbouw!
stadswallenvandamme@natuurpunt.be

Jouw steun voor onze gebieden?

Wil je een project helpen groeien? Je kan storten op BE56293021207588 Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen. Vermeld het projectnummer van jouw keuze (zie pg. 8). Voor elke gift vanaf 40 euro krijg je een fiscaal attest. Met jouw steun kunnen wij meer natuur aankopen en onze gebieden beheren.

Wandelgids

Vormgeving, lay-out en redactie: Ans Dewolf
Overname van teksten, illustraties of foto's mag uitsluitend met expliciete bronvermelding.

Grote dank aan alle vrijwilligers die meehielpen aan deze wandelgids.

Fotografen:
Serge Allein • Danny Claeysier • Rik Coolman • Kris Decler • Misjel Decler • Geert Declercq • Marc De Ceuninck • Erwin Deros • Simon Deruyter • Tine Dhoore • Ans Dewolf • Vincent Forges • Rony Jacobs • Geert Jonckheere • Eckhart Kuijken • Lynn Matthys • Marc Nollet • Francis Pattyn • Marc Vandamme • Sofie Vandewalle • John Van Gompel • Dirk Vanhoecke • Christiane van Overbeke • Christine Verscheure • Marnix Vyncke • Peter Watty • Arnout Zwaenepoel •

Voorpaginafoto: Vlinderpad door het moeras van de Warandeputten.
V.U.: Rudi Vantorre - Dammesteeweg 2 - 8340 Damme

Bescherm en beleef de natuur. Word lid van Natuurpunt!

Schrijf je lidgeld (€ 38 per jaar voor het hele gezin) over op rekening BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt met vermelding "Nieuw lid - wandelgids NP BOM".

We hopen dat je genoten hebt van onze wandelgids en wandelingen. Mooie natuur ontdekt?

Dankzij onze leden en vrijwilligers geeft Natuurpunt dieren en planten een thuis in meer dan 500 natuurgebieden in Vlaanderen. Help ons om nog meer wilde natuur te beschermen. Samen kunnen we de natuur er bovenop helpen.

Als nieuw lid ontvang je:

- een Fiets- en Wandelgids met de mooiste natuurgebieden in Vlaanderen,
 - Vier keer per jaar het tijdschrift Natuur., boordevol informatie over de natuur,
 - Informatie van je lokale afdeling en regionale over de natuur in je buurt via het regionale tijdschrift,
 - mooie korting in de Natuurpunt Winkel en bij onze partners (Schoenen Torfs, A.S. Adventure, Dille & Kamille ...).
- Geldig voor het hele gezin.

Word lid van Natuurpunt

www.natuurpunt.be/wordlid

Met dank aan alle vrijwilligers

**De natuur een
handje helpen?**

Natuurpunt
Brugs Ommeland
& Middenkust

met de steun van
west-vlaanderen
de gedreven provincie

**Word lid van
Natuurpunt**

